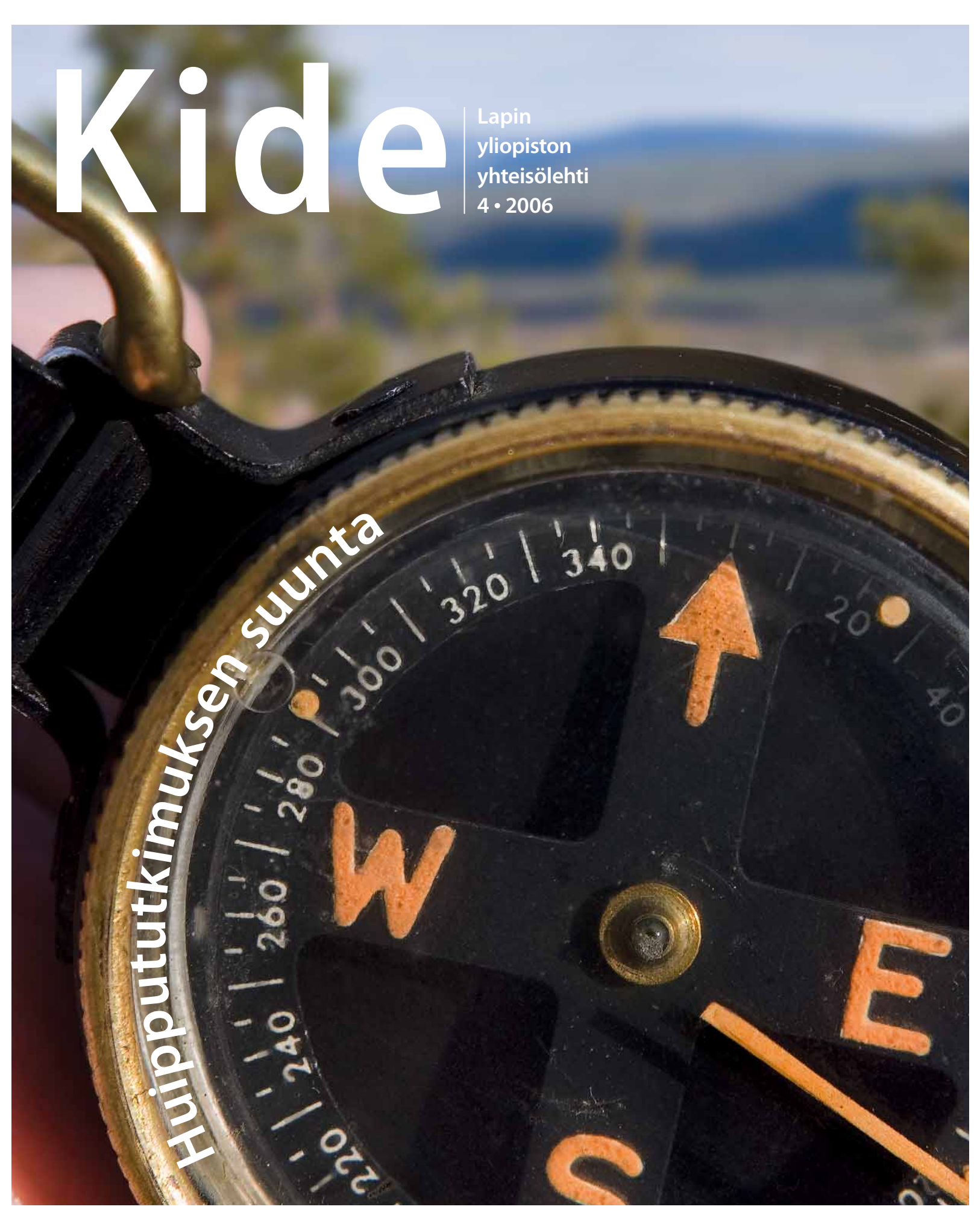
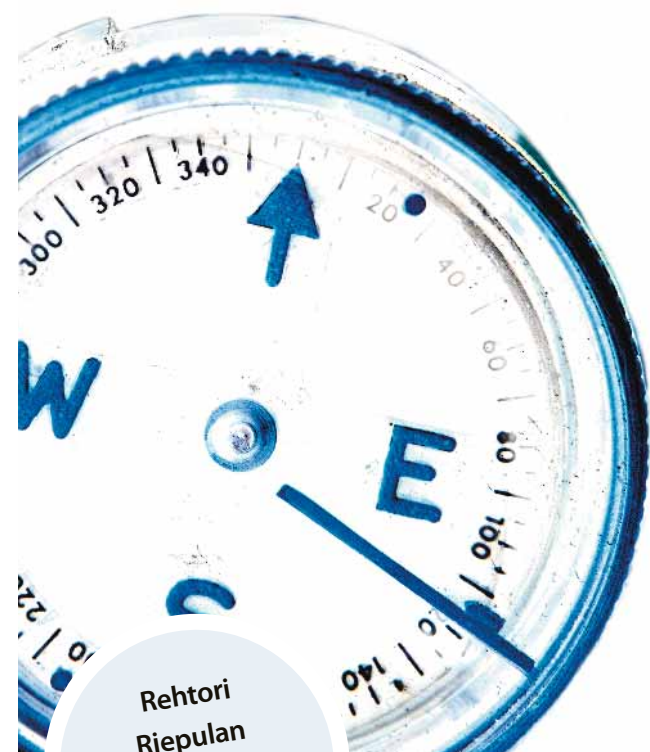

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
4 • 2006

Huippuututkimuksen suunta

Rehtori
Riepulan
juhlatunnelmia
s. 26–27

8

Arktisen ja pohjoisen tutkimuksen suunnannäyttäjä

Olli Tiuraniemi

12

Arktisen tieteen solmukohta

Riku Lavia

22

Yliopisto ei ole koskaan valmis

Eveliina Olsson

- 14 Kohti pohjoisia opintoja. SONAS-koulu kokoaa pohjoiset opinnot yhteen, **Ari Virtanen**
- 16 Globalisaation inhimilliset kasvot, **Sari Väyrynen**
- 18 Barentsin koulutus suuntaa maailmalle, **Sari Väyrynen**
- 28 Uusi päivällinen kaiken muuttaa voi.
Pohjanhovin merkitys Lapin yliopistolle, **Juhani Lillberg**
- 30 Kiinan-kävijät, **Mervi Autti**
- 34 Lea Karhumaa – elän ilimojen mukkaan, **Olli Tiuraniemi**

Anna Stammler-Gossmann tutkii globalisaation inhimillisiä ja alueellisia kasvoja Arktisessa keskuksessa. S. 16–17

“

*Yliopistot ovat yhteiskunnan suunnan-
näyttäjiä, joiden eettisen ja moraalisen eetoksen
täytyy olla esimerkillistä. Siihen ei pidä sotkea
opportunistista hamuilua moraalin harmaille
vyöhykkeille. Vaikka järki ja rahat menisivät,
olisi hyvä, että edes hitunen moraalista säilyisi.*

- 4 **Pohjoisen puolesta**
- 7 **Pääkirjoitus**, Suvi Ronkainen
- 21 **Siula**, Lassi Heininen
- 32 **Kolumni**, Jari E. Vepsäläinen
- 33 **Alumnin uraikkuna**, Maarit Ruikka
- 35 **Opin polulla**, Maija Saarinen
- 36 **Väitökset**
- 37 **Lyhyesti**
- 41 **Julkaisut**
- 42 **Hiutaleita**, Aini Linjakimpu

Kesäkuu/2006

Lapin yliopistossa ollaan parhaillaan kirjoittamassa arktisen ja pohjoisen huippututkimuksen ohjelmaa. Ohjelman avulla yliopisto pyrkii profiloitumaan entistä selkeämmin tutkimusalueella, jossa yliopiston asiantuntemus on jo nyt kansainvälisesti vahvaa. Tässä Kide-lehdessä käsitellään arktisen ja pohjoisen tutkimuksen ja opetuksen solmukohtia.

Kannen kuva: Arto Liiti

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. (016) 341 2230, gsm. 0400 695 418
fax. (016) 341 2207,
e-mail: Olli.Tiuraniemi@ulapland.fi

Tiedottaja

Sari Väyrynen
puh. (016) 341 2217, gsm. 040 571 1960
fax. (016) 341 2207,
e-mail: Sari.Vayrynen@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Niina Huuskonen
puh (016) 341 3247, gsm 040 740 2237
fax. (016) 341 2207,
e-mail: Niina.Huuskonen@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti

Avustaja

Eveliina Olsson

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUKSET

Ilmoitusvaraukset, tilaukset ja osoitteenmuutokset

Leila Tauriainen,
puh. (016) 341 2250,
fax. (016) 341 2207,
e-mail: tiedotus@ulapland.fi

Ilmoituskoot

Takakansi
170 x 200 mm
Sisäsivut
Kokosivu 170 x 220 mm
Puolisivua, vaaka 170 x 110 mm
Puolisivua, pysty 85 x 220 mm

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy syyskuussa 2006.

Painos: 3700 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2006

ISSN 0787-0965

<http://www.ulapland.fi/kide>

Missä pohjoisuus tuotetaan?

Pohjoinen valitsi meidät, porot, kalat, linnut valitsivat.

Nils Aslak Valkeapää

Taiteilija *Nils Aslak Valkeapään* runon lähtökohdista voidaan kysyä, valitsiko pohjoinen meidät, tutkijat, vai valitsimmeko me kohteeksemme pohjoisen? Tieteessä esiintyvät mielikuvat ja kertomukset ovat usein sidoksissa valtaan. Näin valta määrittää sitä, miten maailma nähdään. Voidaankin siis kysyä, luodaanko pohjoisuus pohjoisen ulkopuolella? Jotta näin ei olisi, pitää myös alkuperäiskansoille antaa mahdollisuus tiedon ja tutkimuksen tuottamiseen itseänsä koskevista asioista.

Lapin yliopistossa on käynnissä monia projekteja, joissa tutkitaan alkuperäiskansoja ja saamelaisia mm. perinteisen tiedon, kansainvälisen politiikan ja vähemmistöoikeuden näkökulmista. Lapin yliopiston Arktisen keskuksen yhteydessä on toiminut Arktisten alkuperäiskansojen ja saamen tutkimuksen toimisto vuodesta 2005 lähtien. Yleisellä tasolla toimiston tehtävänä on tukea ja edistää pohjoiseen kohdistuvaa tutkimusta. Toimisto mahdollistaa mm. saamelaisen kulttuurin tutkimuksen saamelaisesta näkökulmasta entistä monitieteisemmin ja näkyvämmiin.

Elina Helander-Renvall
Arktinen keskus

”

Perämerenkaaren alueen on mahdollista kehittyä yhdeksi Euroopan tärkeimmistä kasvualueista, totesivat Suomen ja Ruotsin pääministerit *Matti Vanhanen* ja *Göran Persson* maaliskuussa 2004 yhteisessä lehtiartikkelissaan.

Suomea ja Ruotsia yhdistää Perämerenkaarella osaamiseen panostaminen. Osaaminen onkin tällä hetkellä alueen erittäin vahva kilpailuvaltti. Esimerkiksi Barentsin alueen yhteistyössä on vireillä suuria hankkeita, joihin mukaan pääseminen edellyttää suomalaisten ja ruotsalaisten voimavarojen ja osaamisen yhdistämistä.

Perämerenkaaren ja yleensäkin pohjoisen alueen kehittämisen osaamiskeskittymänä edellyttää Lapin yliopiston, Oulun yliopiston ja Luulajan teknillisen yliopiston sekä alueen ammattikorkeakoulujen entistä tiiviimpää yhteistyötä.

Edellä mainitut näkökohdat nousivat esille Kemissä toukokuussa 2006 järjestetyssä University co-operation in the Bothnian Arc -seminaarissa, johon osallistuivat mm. Perämerenkaaren yliopistojen rehtorit *Esko Rieppula*, *Lauri Lajunen* ja *Pia Sandvik Wiklund*. Seminaarin sanoma kiteytyi konkreettisen yhteistyön lisäämiseen tutkimuksissa, tutkimuksessa ja yritys yhteistyössä.

Aaro Tiilikainen
Johtaja
Meri-Lappi Instituutti

Pohjoisen puolesta -palstalla esitellään ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä. Ehdotuksia aiheista: olli.tiuraniemi@ulapland.fi

Sosiologi haastaa kysymään

– Pohjoisessa elämä ei rajoitu pohjoisen ja etelän erotteluun, vaan pohjoisessa ovat läsnä myös itä ja länsi, sanoo maaliskuussa 2006 sosiologian professoriksi Lapin yliopistoon nimitetty yhteiskuntatieteiden tohtori *Merja Kinnunen*.

Transnationaalisuus on Kinnusen mukaan pohjoisessa ikään kuin itsestäänselvyys, koska se on konkreettisesti ihmisten elettyä ja koettua elämää.

– Ymmärrän tämän kulttuuriseksi rikkaudeksi ja ihmisten toimintatilaa avartavaksi mahdollisuudeksi. Lapin yliopistossa tämä näkyy paitsi luontevana tutkimusyhteistyönä idän ja lännen suuntaan, myös tavassa, miten yliopisto esittää itsensä vahvana ja alueestaan ylpeänä yliopistona.

Merja Kinnunen suoritti tohtorin tutkinnon Tampereen yliopistossa 2001. Samassa yliopistossa hän on toiminut sosiologian assistenttina ja yliassistenttina vuodesta 1993 lähtien. Hänet myös nimitettiin sosiologian dosentiksi Tampereen yliopistoon 2002. Uuden viran myötä Kinnunen muuttaa Rovaniemelle. Pohjoisen hän näkee haastavana tutkimuskohteena.

– Pohjoisen alueen erityisyydet, kuten luonnon merkitys ihmisten identiteetissä ja taloudessa, ovat sosiologisesti kiinnostavia. Ne haastavat mm. kysymään, mitä kapitalististen taloussuhteiden globalisoituminen sekä julkisen ja yksityisen talouden muuttuvat suhteet tarkoittavat ihmisten arjessa eri puolilla pohjoisen aluetta.

Olli Tiuraniemi

Hannun jäljet vievät Kuusamoon

Luontovalokuvaaja *Hannu Hautala* saa oman luontokuvakeskuksen Kuusamoon. Hannun jäljet -luontokuvakeskus palvelee matkailu- ja kulttuurikohteena kuusamolaisesta luonnosta, luonnon valokuvaamisesta ja tutkimisesta kiinnostuneita, kaiken ikäisiä ihmisiä.

Hannu Hautala luontokuvainstituutti-hankkeen puitteissa luontokuvakeskukseen rakennetaan noin 150 neliön näyttelytila, jossa on esillä Hautalan klassikkotöitä, vaihtuvan näyttelyn tila ja auditorio sekä valokuviin ja ääneen perustuvia, digitaalista mediaa hyödyntäviä näyttelykohteita.

– Monipuolisten mediaratkaisujen avulla kävijä johdatellaan Hannu Hautalan laajaan tuotantoon. Lisäksi keskukseen suunnitellaan mm. lapsille oma leikkimaa ja kahvilan yhteyteen tulee tilaa pienelle lukunurkkaukselle, kertoo näyttelyn suunnittelusta vastaava suunnittelija *Irma Nevala* Lapin yliopistosta.

Hannu Hautala luontokuvainstituutti-hanke toteutetaan Kuusamon kaupungin, Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan, Kuusamon kansanopiston, Suomen valokuvataiteen museon sekä Metsähallituksen luontopalveluiden yhteistyönä. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta vastaa hankkeessa näyttelysuunnittelusta eli näyttelyarkkitehtuurin ja mediaratkaisujen kokonaissuunnittelusta.

Kuva: Murmanskin TV, Arkangelin TV ja Afbare-kokoelmat

Pelastusoperaatio Arktiset dokumenttifilmit

– Luoteis-Venäjän arvokkaita, tuhoutumassa olleita filmejä ja niihin sisältyvää rikkasta kulttuuriperintöä on viimeinkin saatu suojeltua, iloitsee hankekoordinaattori, dosentti *Minna Turunen*.

Ilon aiheena ovat noin 30 000 luetteloitua ja 1 500 digitoitua filmiä, jotka Lapin yliopiston Arktisen keskuksen koordinoima ja Euroopan unionin rahoittama Afbare-hanke on siirtänyt seuraavien sukupolvien saataville Internet-tietokantaan ja käsikirjastoon (www.arcticcentre.org/afbare).

Vuodesta 2002 lähtien Afbaressa on kartoitettu ja digitoitu uhanalaisia arktisia dokumenttifilmejä Murmanskin ja Arkangelin TV-yhtiöiden sekä Yleisradion filmimateriaalista. Vanhimmat digitoitut filmit ovat vuodelta 1964.

– Erityistä huomiota kiinnitettiin arktisia kansoja, luontoa, yhteiskuntaa ja tutkimusretkiä käsitteleviin filmeihin. Barentsin alueen jokapäiväistä elämää ja kulttuuria kuvaavat filmit kertovat muun muassa poronhoidosta, jäänmurtajista, kalastuksesta, neuvostoajan tapahtumista, elämästä sovhooseissa ja Pohjoisesta laivastosta. Ainutlaatuista materiaalia on esimerkiksi Murmanskin alueen rakentamisesta, Turunen kuvaa.

Filmeistä on myös koottu lukioiden opetuskäyttöön kaksi DVD:tä, jotka kertovat Barentsin kansojen kulttuureista, sekä vuorovaikutteinen Kelaa-näyttely Arktikumiin.

Nyt pelastettu materiaali on vasta osa Luoteis-Venäjän filmiarkistoista, joiden digitointia alueen TV-yhtiöt jatkavat itsenäisesti.

Sari Väyrynen

Luontevaa kansainvälisyyttä

Ensimmäisestä osallistumisestani kansainväliseen tutkijatapaamiseen muistan parhaiten lennon Tukholmasta Amsterdamiin. Etsin kasvavassa paniikissa koneen seinästä ihmekeinoa palata takaisin, välillä luin vieraalta tuntuva, huomiokynällä sutattua tekstiä, jonka oli määrä räjäyttää kuulijoiden tieteellinen tajunta SISWOn konferenssissa (International Conference on Sexual Cultures in Europe). Työryhmässä luin esitykseni paperilta. Sosiaalipsykologina toki tiesin, että yleisön kanssa pitäisi kommunikoida. Toteutin tämän kohdistamalla katseeni ihmisten väliin alustukseni kohdissa, joihin olin merkinnyt ”nenä irti paperista”. Pelkäsin hysteerisenä keskustelua ja toivoin ilmeeni viestivän: *Don't ask, I am only practicing!* Ilmeisestikin se onnistui.

Ensimmäisestä kansainvälisestä esiintymisestääni on 14 vuotta ja sen jälkeen on tapahtunut paljon. Kansainvälisyydestä on tullut luonteva osa tutkijan identiteettiäni ja tutkimuksellista arkeani. Kansainvälisyys ei siis ole minulle enää pelkkää esittäytymistä konferensseissa, sattumanvaraisia vierailuja, vaan tutkimuksellista toimintaa eli kursseja, niiden järjestämistä, tutkijatapaamisia, lähteiden vaihtamista, postituslistoja sekä meneillään olevien töiden kommentointia. Verkostojen kautta olen mukana tieteellisessä keskustelussa, johon tiedän antavani kiinnostavaa asiantuntemusta.

Toiseksi aikakin on muuttunut. Kansainvälisyydestä on tullut yliopistoille arkista toimintaa. Tutkimuskeskustelut eivät noudata enää kansallisia rajoja, jolloin kiinnostus samoihin aiheisiin johtaa tutkijat kansainvälisten kontaktien piiriin lähes itsestään. Kansainvälisyys on nyttemmin institutionalisoinut ohjelmiksi, kansainvälisiksi tutkijakoulutuskokonaisuuksiksi ja odotukseksi, jonka mukaan tutkijan tulee kansainvälistyä. Odotus kansainvälisyydestä näkyy myös kilpaillun tutkimusrahoituksen kriteereissä.

Viime vuosina Lapin yliopiston tutkijakoulu on toteuttanut ohjelmassaan erilaisia kursseja, jotka harjaannuttavat suunnitelmallisesti eri vaiheessa olevia tutkijoita puhumaan ja kirjoittamaan englanniksi entistä globaalimmissa ympäristössä. Uusin muoto on vierailevien professorien vetämät tutkimusseminaarit. Esimerkiksi ensi syksynä tutkijakoulun Fulbright-professoriksi tulee Oaklandin

yliopistosta Dr. *Eileen Susan Johnson*. Hänen antamansa opetus on osa tutkijakoulun ohjelmaa. Tutkijakoulun pyrkimyksenä onkin vahvistaa tutkijakoulutuksen arkista kansainvälisyyttä vierailevien opettajien ja kansainvälisesti avuttavien kurssien kautta. Hyvän pohjan tälle antavat vahvat perusopetuksen opiskelijavaihto-ohjelmat sekä kansainvälisen opetuksen keskuksen koordinoimat maisteriohjelmat ja SONAS-opetuskokonaisuus.

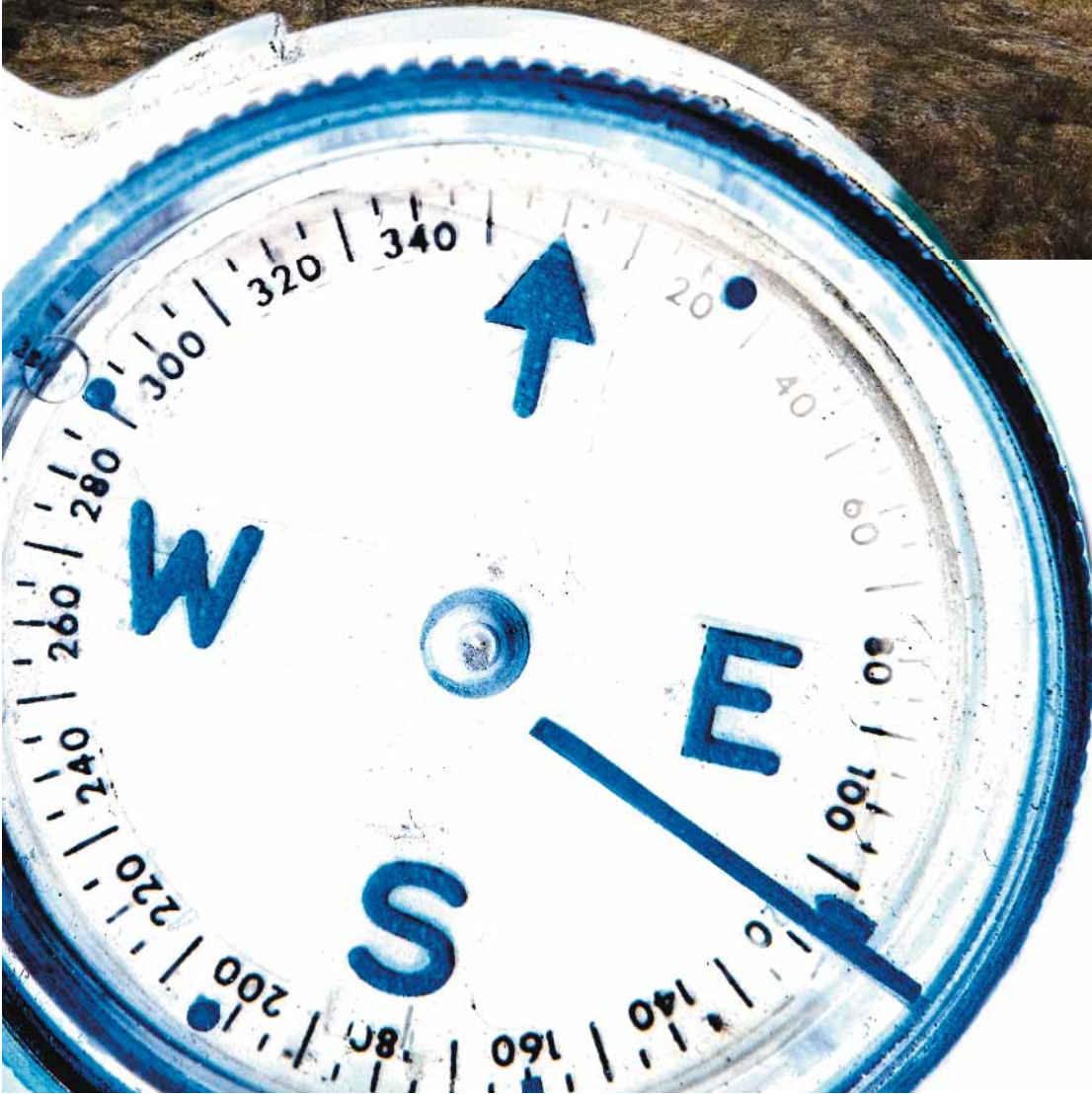
Tärkeintä tutkijalle on se, että hän on paikassa, joka tarjoaa aitoa hyötyä tutkimuksen tekemiselle: sisällöllistä asiantuntemusta ja juuri oikeita kontakteja. Tiedekunnat, oppiaineet ja ohjaajat ovat tässä työssä keskeisiä. Lapin yliopistolle on syrjäisestä sijainnistaan ainakin se etu, että lentolippu Lontoosta tai Berliinistä Rovaniemelle ei maksa juurikaan enempää kuin lentolippu Helsingistä tai Turusta Rovaniemelle! Siksi kansainvälisten tutkija- ja ohjauskontaktien ylläpitäminen on mahdollisempaa kuin tullaan ajatelleeksi.

Tutkijan näkökulmasta kansainvälistyminen on luontevinta yhteisen toiminnan ja jaetun kiinnostuksen ohjaamana. Samalla tavalla voi ajatella myös yliopistojen kansainvälistymisestä. Silloin kun yhteinen etu ohjaa kansainvälistymistä, ei kyse ole pelkästä kansainvälistämisen retoriikasta tai muodollisista yhteistyösopimuksista, joiden tarkoitus on usein näyttää hyvältä toimintasuunnitelmassa. Institutionaalisia muotoja toki tarvitaan, mutta ilman toiminnan arkistumista eli nivoutumista opetukseen ja tutkimukseen ei yhteistyö kannu hedelmää. Tutkijalle kansainvälisten kontaktien älyllinen nautittavuus ja yhteistyön sointuvuus konkretisoituvat siinä vaiheessa, kun hänellä on tunnustettua asiantuntemusta aiheestaan. Tällöin hän asettuu tietylle paikalle tutkimusalueen kentällä, yhdeksi verkoston solmukohtaksi.

Lapin yliopiston kannalta arktisen ja pohjoisen huippu-tutkimusohjelman kirjoittaminen on selkeästi paikan ottamista tutkimusalueella, jossa yliopiston asiantuntemus on kansainvälisesti vahvaa. Ohjelma nimeää ja osoittaa alueita, jotka voisivat olla tulevaisuudessa entistä vahvemmin jaettuja intressejä: tutkimuksellisten verkostoitumisen solmukohtia yliopiston sisällä ja kansainvälisesti.

tutk

Olli Tiuraniemi

Arktisen ja pohjoisen imukseen suunnannäyttäjä

Lapin yliopiston opetus- ja tutkimusneuvosto asetti marraskuussa 2004 työryhmän valmistelemaan yliopiston tutkimustrategiaa sekä arktisen ja pohjoisen huippututkimuksen ohjelmaa, jota yliopiston hallitus käsittelee kokouksessaan toukokuussa. Molemmat strategiat tulevat hallituksen käsiteltäväksi lähiaikoina. Seuraavassa tiivistelmä arktisen ja pohjoisen huippututkimuksen ohjelmasta.

Lapin yliopiston uuden huippututkimuksen ohjelman mukaan arktisten ja pohjoisten alueiden monitieteisen tutkimuksen maailmanlaajuinen tarve on kasvanut. Lapin yliopistolla on hyvät edellytykset vastata haasteeseen, koska pohjoisuus on sisällytetty sen toimintaan jo vuodesta 1979 alkaen.

Lapin yliopiston arktisen ja pohjoisen tutkimus kohdistuu alueen ympäristöön, ihmisiin ja elinkeinoihin. Tutkimus palvelee aluekehitystä, paikallista hyvinvointia sekä kansainvälistä kestävä kehityksen ja globaali muutoksen tutkimusta ja hallintaa.

– Viimeisen kymmenen vuoden aikana Lapin yliopiston arktisen ja pohjoisen tutkimus ja siihen liittyvä opetus ovat laajentuneet ja saavuttaneet kansainvälisesti vakiintuneen ja arvostetun aseman, jota kehitetään edelleen arktisen ja pohjoisen huippututkimuksen ohjelman avulla, ohjelmassa painotetaan.

Lapin yliopisto on profiloitunut arktisen ja pohjoisen tutkimukseen erityisesti vuonna 1989 perustetun Arktisen keskuksensa kautta. Myöhemmin keskuksen liitettiin vuonna 1985 perustettu Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutti. Lisäksi keskuksessa palvellaan

suurta yleisöä tiedekeskusnäyttely, tietopalvelun ja arktisen kirjaston avulla.

Taustalla hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen turvaaminen

Ohjelman mukaan arktinen alue on harvaan asuttu, mutta sen luonnonvarat ovat mittavat ja inhimilliset voimavarat hyvät. Meneillään oleva nopea kehitys on nostanut esille arktisia ja pohjoisia alueita koskevan tutkimustiedon puutteellisuuden. Varsinkin yhteiskunnallisen tutkimuksen tarve on viime vuosina korostunut luonnontieteellisen tutkimuksen rinnalla.

– Tutkimustiedon lisääminen on välttämätöntä arktisten ja pohjoisten alueiden hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen turvaamisen kannalta. Tarvitaan kokonaiskuva ja ymmärrys alueen ympäristön, yhteiskuntien ja talouden kehityksestä. Lisäksi tutkimusta tarvitaan esimerkiksi valtioiden ja monikansallisten yhtiöiden hankkeiden ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnissa, ohjelmassa todetaan.

Arktisella alueella asuu alkuperäiskansoja, joiden kulttuurit pohjautuvat perinteiseen luonnonvaratalouteen. Suuri osa näistä kansoista elää Venäjällä ja eräät niistä luetaan suomen kielisukulaisiin. Muutosten vuoksi monien pienten arktisten kansojen kulttuurit ovat uhattuina. Euroopan unionissa saamelaiset ovat ainoa kansallisella perustuslailla tunnustettu alkuperäiskansa.

Kansainvälinen tiedeyhteisö on todennut arktisen tutkimuksen puutteet ja käynnistänyt useita laajoja arktisen tutkimuksen suunnitteluprosesseja, jotka tulevat ohjaamaan arktisten ja pohjoisten alueiden tutkimustoimintaa ja sen rahoitusta tulevina vuosina.

Arktinen neuvosto julkaisi marraskuussa 2004 kaksi merkittävää raporttia, joista laajempi tarjoaa arvion ilmastomuutoksen vaikutuksista arktisella alueella. Raportti on tällä hetkellä maailman johtava ilmastomuutosta käsittelevä selvitys. Toinen raporteista käsittelee arktisen alueen väestöä ja yhteiskunnallista kehitystä. Siinä kootaan ensimmäistä kertaa yhteen ajankohtainen yhteiskuntatieteellinen tutkimustieto koko arktiselta alueelta.

Perustutkimus yhdistyy sovellettavuuteen

Lapin yliopiston arktisen ja pohjoisen huippututkimuksen ohjelma rakentuu yliopiston olemassa olevan tutkimuksen pohjalle. Tutkimuksen eräänä keskeisenä tavoitteena on yhdistää vahva tieteellinen perustutkimus sovellettavuuteen.

Yliopisto tekee tutkimusta erityisesti Euroopan pohjoisilla alueilla: Lapissa ja Pohjoiskalotilla, Barentsin alueella ja Luoteis-Venäjällä. Tutkijat työskentelevät myös muilla arktisilla ja pohjoisilla alueilla, kuten Grönlannissa, Pohjois-Amerikassa ja Huippuvuorilla.

– Arktisen ja pohjoisen tutkimus ei kuitenkaan aina ole alueellista, vaan se voi käsitellä myös esimerkiksi kylmiin,

talven pimeisiin tai muihin ääriolosuhteisiin taikka harvaan asuttuihin alueisiin yleensä liittyviä ilmiöitä. Näin se voi toimia vertailupohjana muualla tehdyille tutkimuksille, ohjelmassa huomautetaan.

Arktisen luonnon ekologiset järjestelmät ja arktisen alueen yhteiskuntarakenteet ovat usein yksinkertaisia, sillä ankarien olosuhteiden johdosta ravintoketjut ovat lyhyitä ja alueella on vain rajallinen määrä toimijoita. Tämä helpottaa eri toimijoiden vuorovaikutuksen tutkimista.

Monitieteistä ja ongelmakeskeistä tutkimusta

Ohjelman mukaan Lapin yliopiston arktinen ja pohjoinen tutkimus voidaan ryhmitellä kahteen pääteemaan, joista ensimmäisessä painottuvat nykyhetken ymmärtäminen ja sitä koskevan kokonaiskuvan luominen ja toisessa tulevaisuuden hyvinvointia tukevat tutkimukset.

Ympäristön ja yhteiskunnan nopeaa muutosta koskeva tutkimus keskittyy nykyhetkeen. Pyrkimyksenä on arktisten ja pohjoisten olosuhteiden ja niiden vuorovaikutusmekanismien ymmärtäminen, tapahtumassa olevan muutoksen todentaminen sekä muutoksen aiheuttamien vaikutusten tutkimus. Tutkimuksissa selvitetään arktisen ja pohjoisen luonnonympäristön ja yhteiskuntien muutosherkkyyttä, haavoittuvuutta sekä kapasiteettia palautua ennalleen. Lisäksi tutkitaan mm. kestävä kehitystä, globaalimuutosta, ilmastomuutosta, kansainvälistä ja aluepolitiikkaa sekä alkuperäiskansakysymyksiä.

– Tutkimuksen näkökulma on globaali, vaikka aineisto kerätäänkin paikallisista tutkimuskohteista, joten yleistävä mallinnus on eräs keskeisistä tutkimuksen työvälineistä. Tutkimuksen päämääränä on luoda tiederajat ylittävän ja monitieteisen tutkimuksen avulla kokonaiskuva arktisten ja pohjoisten alueiden kehityksen tämänhetkisestä tilasta ja laatia sen pohjalta alueen kehityksen skenaarioita, ohjelmassa todetaan.

Tulevaisuuden hyvinvointia tukevan tutkimuksen aiheet ovat usein konkreettisia, ihmisen toimintaan liittyviä kysymyksiä, joiden tulokset hyödyttävät aluekehitystä ja ovat siten suuntautuneet tulevaisuuteen. Näkökulma on usein paikallinen, vaikka se liitetäänkin tai sitä verrataan laajempiin ja yleisiin tarkasteluihin.

– Tutkimus painottuu arktisille ja pohjoisille alueille tyypillisten elinkeinojen, kulttuurien, identiteettien, mentaliteettien ja sukupuolijärjestelmien tutkimukseen. Muutoksen hallintaa koskevaan tutkimukseen liittyvät myös taiteen ja mediakasvatuksen tutkimus ja kehitystyö, informaatioteknologian hyödyntäminen sekä ympäristö- ja vähemmistöoikeus, ohjelmassa todetaan.

Lapin yliopiston arktisten ja pohjoisten alueiden tutkimuksen luonteeseen kuuluu ongelmakeskeisyys, jolloin samaa ilmiötä tutkitaan eri tieteenalojen näkökulmasta. Tutkimuksen monitieteinen ja tiederajat ylittävä lähesty-

Arktisen ja pohjoisen tutkimuksen ajankohtaiset teemat

- ilmasto- ja ympäristökysymykset
- yhteiskunnat ja niiden muutokset
- väestön hyvinvointi
- jääolosuhteet ja hydrologiset luonnonjärjestelmät ja niiden globaalit vuorovaikutusmekanismit
- maa- ja meriluonto ja sen ekologiset järjestelmät
- muutoksesta selviytyminen ja siihen sopeutuminen

mistapa kytkee yliopiston tiedekunnat ja muut tutkimusta harjoittavat yksiköt yhteisiin tutkimushankkeisiin, joiden työlle Arktinen keskus sekä Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutti antavat täyden tukensa.

Monitieteinen koulutus tutkimuksen tukena

Lapin yliopiston arktisen ja pohjoisen tutkimuksen ohjelman pyrkimyksenä on tutkimustoiminnan ohella lisätä ohjelman toteutusta tukevien tohtorikoulutettavien määrää sekä yliopiston tarjoamaa kansainvälistä opetusta. Yliopisto selkeyttää alan koulutustarjontaansa kansallisesti ja kansainvälisesti. Sitä varten yliopiston antama alan opetus kootaan yhdeksi kokonaisuudeksi, joka kokoaa pohjoisiin ja arktisiin alueisiin liittyvän englanninkielisen koulutustarjonnan. (School of Northern and Arctic Studies SONAS -kokonaisuudesta enemmän toisaalla tässä lehdessä)

Lapin yliopistolla on ollut vuodesta 1992 lähtien arktisiin ja pohjoisiin alueisiin liittyvää englanninkielistä opetusta. Opetustarjonta sisältää kolme opintokokonaisuutta, jotka liittyvät arktisen ja pohjoisen tematiikkaan. Maisteritasolla toimii Master's Degree in Northern Resources -koulutusohjelma. Arktisen keskuksen johtamana toimii valtakunnallinen opetusministeriön rahoittama tutkijakoulu ARKTIS.

Tutkintokoulutuksen lisäksi tarjolla on ollut arktisiin ja pohjoisiin alueisiin liittyviä seminaareja ja kongresseja. Lapin yliopiston pohjoinen sijainti mahdollistaa ainutlaatuiset opintomatkat ja opetukseen liittyvät kenttätöitä. Esimerkiksi kansainvälisen opetuksen keskus, taiteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnat sekä sosiaalityön laitos ovat järjestäneet useiden vuosien ajan arktiseen ja pohjoiseen liittyviä tutkijatapauksia ja aktiviteetteja Pohjois-Suomessa ja Kuolan niemimaalla.

Julkaisutoiminta ja tieteen popularisointi

Ohjelman mukaan vaikuttava arktisen ja pohjoisen tutkimus edellyttää aktiivista julkaisutoimintaa. Tutkimuksen tulokset tulee julkaista korkeatasoisissa kansainvälisissä tieteellisissä sarjoissa. Huomiota tulee kiinnittää myös aktiiviseen osallistumiseen alan kansainvälisiin konferensseihin.

Tutkimuksen kansainväliset linjaukset

- *Demografia* – alueelliset väestötieteelliset kuvaukset, jotka perustuvat yhteiseen aineiston hallintaan
- *Kulttuurit ja yhteiskunnat* – kasautuvien eli kumulatiivisten muutosten vaikutukset arktiseen kulttuuri-identiteettiin ja yhteiskunnalliseen hyvinvointiin
- *Asuttaminen* – viimeaikaisten uudisasukkaiden ja eritaustaisten arktisen alueen asukkaiden kokemukset
- *Teollisuus* – parempi ymmärrys sellaisista nykyaikaisen teollisuustoiminnan järjestelyistä, jotka eivät heikennä arktisen alueen yhteisöjen elinvoimaisuutta
- *Hallinto* – tutkimus, joka vertailee ja arvioi institutionaalisten innovaatioiden soveltamista arktisen alueen eri osissa

– Hyvä tutkimustiedotus edellyttää, että asiantuntijoiden tietoa välitetään ymmärrettävästi myös kansalaisten käyttöön. Pohjoisia kysymyksiä koskevalle kansantajuiselle tiedolle on olemassa sekä kansallinen että kansainvälinen tilaus ja siihen Arktinen keskus ja sen tiedekeskusnäyttely tarjoavat hyvän infrastruktuurin, ohjelmassa todetaan

Tiedonvälitystyön ohella Lapin yliopiston tulee tehostaa tutkimuspalvelunsa markkinointia, jota voidaan suunnata sekä hallinnon että yritysten tarpeiden mukaisesti. ●

Riku Lavia

Arktisen tieteen solmukohta

Lappi on arktista aluetta. Pohjoista ja arktista tutkimusta tehdään Lapin yliopiston kaikissa tiedekunnissa. Tällä tutkimuksella on vahva potentiaali nousta kansainvälisen huippututkimuksen tasolle, uskoo Arktisen keskuksen johtaja ja Lapin yliopiston uusi vararehtori Paula Kankaanpää.

Jäätiköllä vietetyllä kahden kuukauden kenttätyöjaksolla oli ratkaiseva merkitys siinä, millaisen suunnan *Paula Kankaanpään* elämä sai.

– Parikymppisenä maantieteen opiskelijana sain stipendin lähteä Alaskaan osallistumaan Juneaun jäätikön tutkimiseen. Kahden kuukauden tutkimusajalla ja teltoissa asutun kenttäjakson jälkeen oli selvää, että minusta tulee tutkija. Ja nimenomaan kenttätyötä tekevä tutkija.

– Lapsena linnut olivat intohimoinen harrastukseni. Rakensin kerran linnunpöntön navetan ikkunaa vasten ja näin, kun talitintti muni pesäänsä. Keräsin perhosia, kasvatin kalan- ja sammakonpoikasia ja yritin selvittää kivilajeja. Vietin kesät isovanhempien luona Rovaniemellä ja retkeilin Lapissa ja merellä. Myöhemmin tutkimusta tehdessäni juju oli mielestäni luonnon prosessien laajempi ymmärtäminen, se, miten sekava sarja mittauksia järjestäytyy kuvaamaan luonnon lainalaisuuksia.

Kankaanpää työskenteli 1980-luvulla tutkijana Marentutkimuslaitoksella, josta hän siirtyi ympäristöministeriöön vastaamaan Suomen kansainvälisestä arktisesta ja Etelämantereen ympäristöyhteistyöstä sekä Barentsin alueen ympäristöyhteistyöstä. Arktisen keskuksen johtajana Kankaanpää aloitti vuonna 2000.

Ytimessä monitieteisyys

Arktinen keskus on Suomen ainoa tutkimuslaitos, jonka tehtävänä on keskittyä kokonaan arktisiin ja pohjoisiin kysymyksiin. Se tekee monitieteistä tutkimusta, joka yhdistää yhteiskuntatieteitä, luonnontieteitä ja oikeustieteitä.

tä. Paula Kankaanpään mukaan konsepti on hyvä, sillä keskuksen rakenne sopii nimenomaan arktisen alueen tutkimukseen.

– Arktisen tutkimuksen nykyinen haaste on juuri monitieteisen tutkimuksen tekeminen ja tiedonvälitys sekä suurten kokonaisuuksien ymmärtäminen. Ne ovat meidän vahvuksiimme eli Arktinen keskus on tällä hetkellä kansainvälisen tutkimustarpeen ytimessä, hän sanoo.

Monitieteisen tutkimusosaamisen, opetuksen ja tiedonvälityksen lisäksi Kankaanpää listaa Arktisen keskuksen vahvuksiin vahvat viralliset ja epäviralliset yhteistyöverkostot. Yhteistyötä tehdään kaikkien alan tutkimusta tekevien suomalaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Arktinen keskus on myös verkottunut keskeisten kansainvälisten alan tutkimuslaitosten kanssa.

– Arktinen keskus on tutkimuksen solmukohta Lapissa, Suomessa ja kansainvälisesti. Laitoksen voimavarat, resurssit ja ammattitaito ovat sitä luokkaa, että voidaan puhua koko Suomen Arktisesta keskuksista.

Kankaanpään mukaan Arktisen keskuksen kansallinen tunnettavuus on viime vuosina parantunut.

– Kansainvälisesti meidät on tunnettu jo pitkään. Myös Lapissa olemme tunnettuja, joskin ehkä hieman etäisiä. Ensi vuonna avattava uusi näyttely kuitenkin varmasti lähentää meitä ja paikallisia asukkaita esimerkiksi koulujen kanssa tehtävän yhteistyön kautta.

Arktiselle tutkimukselle on tilausta

Lapin yliopisto on päättänyt kehittää arktisen ja pohjois-

Valokuvat: AK/Erkki Heino, Lapin yliopisto

sen tutkimuksestaan huippututkimuksen kärjen koko yliopistolle. Paula Kankaanpään mielestä Arktinen keskus tarjoaa sille vahvan pohjan.

– Yliopiston tiedekunnissa on tehty jo pitkään arktista ja pohjoista tutkimusta, kuten on tehty muutakin tutkimusta. Arktisen keskuksen tuella tästä huippututkimuksesta saadaan koottua paketti, josta koituu yliopistolle synergiaetuja.

Kankaanpään mielestä Lapin yliopiston strategiselle linjaukselle on myös tilausta.

– Perinteisesti arktinen tutkimus on painottunut luonnontieteisiin. Nyt alalla on kuitenkin huutava pula monitieteisestä ja yhteiskuntatieteellisestä tutkimuksesta. Lapin yliopistolla on vahvuus vastata haasteeseen.

– Asiaa voi kunnolla tutkia tai ymmärtää vasta sitten, kun on käynyt paikan päällä ja tietää, millaisesta ympäristöstä on kyse. Lapin yliopisto sijaitsee arktisella alueella. Täällä tutkijat ovat osa pohjoista ympäristöä, mikä on ratkaisevan tärkeää erityisesti yhteiskunnallisia kysymyksiä selvitettäessä.

Lähtövalaisuudessa arktisen tutkimuksen näkyvimpiä muotoja on vuosina 2007–2008 järjestettävä kansainvälinen polaarivuosi. Tutkijoiden maailmanlaajuinen yhteisönnistus keskittää voimavaroja ja huomiota napa-alueisiin ja niiden maailmanlaajuiseen merkitykseen.

Operaation taustalla ovat globaali- ja ilmastonmuutos sekä niiden vaikutukset arktisella alueella ja Antarktiksella sekä tutkimustiedon puute. Polaarivuoteen osallistuu tuhansia tutkijoita ympäri maailmaa. Polaarivuoden tutkimukseen osallistuu myös useita suomalaisia tutkimuslaitoksia ja sen eräs keskeinen toimija on Arktinen keskus. Paula Kankaanpään mukaan yhteiselle tutkimukselle on tarvetta.

– Arktinen keskus on jo vuosia ollut erikoisosaaja arktisen alueen ongelmissa ja tutkimuksessa. Kansainvälinen polaarivuosi sopii Arktiselle keskukselle hyvin, koska sen avainsanoja ovat juuri monitieteinen tutkimus, opetus ja tiedonvälitys. ●

Arktisen keskuksen johtaja Paula Kankaanpää toteaa, että arktinen tutkimus on perinteisesti painottunut luonnontieteisiin. Nyt alalla on kuitenkin huutava pula monitieteisestä ja yhteiskuntatieteellisestä tutkimuksesta. Tähän tarpeeseen Lapin yliopisto pystyy vastaamaan.

Valokuva: Arto Liiti

Lapin yliopisto on houkuttellut vuosi vuodelta enemmän kansainvälisiä tutkinto- ja vaihto-opiskelijoita, tänä vuonna heitä oli noin 300. Intialainen Venkata R. Gandikota opiskeli Arctic Studies -ohjelmassa, itävaltalainen Gerlinde Miesenböck audiovisuaalista mediakulttuuria ja tšekkiläinen Jindrich Ettl kuvataidekasvatusta.

Ari Virtanen

Kohti pohjoisia opintoja

Sonas-koulu kokoaa pohjoiset opinnot yhteen

Lapin yliopistosta on tullut 15 vuodessa varsin kansainvälinen yliopisto. Yliopiston on valinnut opinahjokseen noin 50 kansainvälistä perustutkinto-opiskelijaa ja 50 jatkotutkinto-opiskelijaa. Lisäksi yliopistossa opiskelee tänä vuonna yli 200 vaihto-opiskelijaa. Hakijamäärät ovat kasvaneet jatkuvasti. Esimerkiksi yhteiskuntatieteiden sekä kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnat vastaanottivat tänä keväänä yhteensä 175 kansainvälistä hakemusta kandidaatti- ja maisteriopintoihin.

Opiskelijamäärien kasvaessa on yliopisto viime vuosina kehittänyt voimakkaasti kansainvälistä opetusta ja tutkimusta. Opetus on lisääntynyt määrällisesti ja monipuolis-

Pohjoisten ja arktisten opintojen koulu SONAS kokoaa yhteen Lapin yliopiston pohjoisiin ja arktisiin aiheisiin liittyvän kansainvälisen opetuksen ja tutkimuksen.

tunut sisällöllisesti. Tällä hetkellä kansainvälistä opetusta annetaan kaikkien tiedekuntien lisäksi myös yliopiston Arktisessa keskuksessa, kielikeskuksessa ja menetelmätieteiden laitoksella. Myös tutkimus on pitkään liikkunut kansainvälisillä kentillä. Vuonna 1989 perustetun Arktisen keskuksen myötä yliopiston tutkimusintressit kattavat nyt koko arktisen maailman. Tutkimusaiheet ovat erilaisia, esimerkiksi alkuperäiskansojen oikeuksia, jäätikkötutkimusta ja matkailututkimusta, mutta niitä yhdistää pohjoisuus ja arktisuus. Yliopistolta on kuitenkin tähän asti puuttunut pohjoisuuteen ja arktisuuteen perustuva opetuksen ja tutkimuksen kokonaiskonsepti.

– Ajatus School of Northern and Arctic Studies eli SONAS-konseptista on virinnyt osana tulevaisuuden kuvaa, jossa pyritään vahvistamaan yliopiston asemaa pohjoisen osaajana sekä linkkiä tutkimuksen ja opetuksen välillä. Sonaksesta on tarkoitus tehdä sateenvarjo yliopiston pohjoisiin ja arktisiin alueisiin liittyvälle kansainväliselle koulutustarjonnalle ja tutkimukselle, toteaa kansainvälisen opetuksen keskuksen johtaja, professori *Aini Linjakumpu*.

– SONAS vastaa kansainvälisyyden mukanaan tuomiin haasteisiin toimimalla vahvana, monitieteisenä foorumina, joka tuo yhteen eri opintokokonaisuuksia, tieteenalojen edustajia, opetus- ja tutkimushenkilöstöä sekä opiskelijoita, Linjakumpu jatkaa.

Pohjoiset ja arktiset koulutusputket

Lapin yliopistossa toteutetaan jo lukuisia kansainvälisiä pohjoisuuteen ja arktisuuteen liittyviä opintokokonaisuuksia, jotka edustavat useita eri tieteenaloja ja aihepiirejä. Yliopiston tavoitteena on luoda erityisiä koulutusputkia

eri teemojen ympärille perustasolta aina jatko-opintoihin saakka. SONAS-konseptin alle liitetään erilaisia pohjoisuuteen ja arktisuuteen liittyviä opintokokonaisuuksia, joita yliopistossa on tarjolla sivuainekokonaisuuksina, maisteriohjelmina, jatko-opintotasoisina ohjelmina sekä tutkijakouluina. Lisäksi SONAS-konseptin alle sijoittuu yliopiston mm. seminaareja, konferensseja, opintomatkoja, kieliopintoja ja erillisiä tutkimushankkeita.

Opiskelijoille SONAS tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää koko yliopiston opetustarjontaa entistä tehokkaammin. Samalla yliopisto voi kehittää myös opetuksensa sisältöä, kun yliopiston pohjoisuutta koskevaa koulutusta voidaan tarkastella yhtenä kokonaisuutena ja suunnitella uusia opintokokonaisuuksia siten, että niistä tulee mahdollisimman monikäyttöisiä ja nykypäivän haasteisiin räätälöityjä.

SONAS-koulu ei kuitenkaan muokkaa eri opinto-ohjelmien erityispiirteitä. Sen sijaan se tuo niitä entistä kiinteämmäksi ja suuremmaksi kokonaisuudeksi. Koulun kehittämisen näkökulmasta onkin olennaista, että kaikki koulun osana olevat kokonaisuudet saadaan vakituisiksi Lapin yliopiston toiminnoiksi.

Tutkimus ja koulutus esiin kokonaisuutena

SONAS painottaa erityisesti yhteistyötä tutkimuksen ja opetuksen välillä. Konseptia voidaan käyttää linkkinä viimeisimmän tutkimustiedon välittämisessä opetukseen.

Konsepti antaa erinomaisen foorumin esitellä yliopiston pohjoisuuteen ja arktisuuteen liittyvää tutkimusta. Käynnissä olevat, useat erilaiset tutkimushankkeet ovat melko pieniä kooltaan ja resursseiltaan. SONAS voi toimia linkkinä erilaisten tutkimusprojektien välillä ja toisaalta tuoda hankkeita esille entistä tehokkaammin.

SONAS-konseptia voidaan käyttää myös apuna kansainvälisessä markkinoinnissa. Tämän päivän globaaleilla koulutusmarkkinoilla konseptin avulla voidaan viestittää potentiaalisille opiskelijoille tarjolla olevista pohjoisuuteen ja arktisuuteen liittyvistä koulutusvaihtoehdoista. Se voi myös vahvistaa yliopiston omaleimaisuutta ja korostaa roolia pohjoisten asioiden asiantuntijana.

– Pohjoisiin ja arktisiin alueisiin liittyvä tutkimus ja koulutus tulevat olemaan seuraavia vuosina varsin kilpailtuja alueita niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Erityisesti kiinnostus tulee kasvamaan kansainvälisen polaarivuoden 2007–2008 myötä, toteaa kansainvälisten asioiden päällikkö *Harri Malinen*.

SONAS-kokonaisuus pyritään saamaan käyntiin tämän vuoden aikana. Koulun koordinoinnista, kehittämisestä ja ylläpitämisestä vastaa yliopiston kansainvälisen opetuksen keskus yhteistyössä yliopiston muiden yksiköiden kanssa. ●

– Globalisaation ja ilmastonmuutoksen vaikutukset eivät ole vain fysikaalisia, vaan myös vahvasti inhimillisiä, toteaa tutkija *Anna Stammler-Gossmann*.

Stammler-Gossmann on arktisuuteen erikoistunut sosiaaliantropologi, joka on mukana Arktisen keskuksen monitieteisessä kestävä kehityksen tutkimusryhmässä. Parhailaan hän tutkii ilmastonmuutoksen sosiaalista vaikutusta pohjoisiin ihmisiin tämän vuoden alussa käynnistyneessä Damocles-tutkimushankkeessa. Nelivuotinen hanke selvittää ilmastonmuutoksen ja jään sulamisen vaikutuksia Barentsin alueen merenkulkuun, kalastukseen ja infrastruktuuriin.

– Ilmastoennusteiden mukaan arktisen alueen pysyvä jääpeite on sulamassa, mutta varmaa tietoa jään sulamisnopeudesta ei ole. Tutkimme muutosten vaikutuksia etenkin kalastukseen, laivaliikenteeseen sekä öljyn- ja kaasuntuotantoon. Itse havainnoin aluella asuvien ihmisten haavoit-

tuvuutta globalisaation ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sekä sitä, kuinka he sopeutuvat muutoksiin, Stammler-Gossmann kertoo.

Tulokset auttavat muun muassa päätöksentekijöitä pohdimaan, kuinka muutoksiin sopeudutaan tulevaisuudessa. Stammler-Gossmannin lisäksi hankkeeseen osallistuu Arktisesta keskuksesta tutkimusprofessori *Monica Tennberg*.

Sosiaaliantropologi tutkii ja oppii

Sosiaaliantropologian keskeinen tutkimusmenetelmä on osallistuva havainnointi, jossa tutkimuksen onnistuminen perustuu luottamukseen tutkimuksen kohteen ja tutkijan välillä.

– Antropologi ei voi kysyä suoraan, mitä ajattelet ilmastonmuutoksesta tai mitä mieltä olet sosiaalisesta muutoksesta yhteiskunnassasi. Ihmisiä ei voi käsitellä tutkimuksen kohteina, vaan tutkijan on oltava tutkimansa yhteiskun-

Sari Väyrynen

Globalisaation inhimilliset kasvot

Anna Stammler-Gossmann tutkii globalisaation alueellisia kasvoja osallistuen ja havainnoiden.

nan, kulttuurin tai ryhmän osallistuva jäsen. Joustavuus ja avoin mieli ovatkin avainasioita, sillä sosiaaliantropologit eivät tutki ainoastaan ihmisiä, vaan haluavat myös oppia heiltä, Stammler-Gossmann painottaa.

Osallistuvan havainnoinnin periaatteet ulottuvat myös Anna Stammler-Gossmannin arkipäivään. Kun Annan mies *Florian Stammler* sai Arktiselta keskukselta työtarjouksen erikoistutkijana ja muutto Suomeen varmistui, alkoivat Anna ja Florian tutustua suomalaiseen kulttuuriin lukemalla mm. *Arto Paasilinnan* ja *Kari Hotakaisen* kirjoja.

– Tullessamme tänne viime syyskuussa tiesimme jo jotain Suomesta ja elämästä täällä. Toki havaintomme ovat nyt syventyneet. Asumme rintamamiestalossa, mikä on osa suomalaista historiaa, ja olemme opiskelleet suomen kieltä ahkerasti. Olen oppinut paljon identiteettiin liittyviä kulttuurisia käsitteitä, kuten Kehä III:n, junantuoman ja sisun.

Kohteena arktinen identiteetti

Anna Stammler-Gossmann on tutkinut paljon globalisaation vaikutuksia arktisiin ihmisiin ja identiteetteihin. Hän on muun muassa käsitellyt tutkimuksissaan sitä, kuinka Venäjän pohjoisosien etniset ryhmät ymmärtävät sirkumpolaarisen, pohjoisen ja arktisen.

– Sirkumpolaarisen käsite lanseerattiin 1990-luvun alussa puhumalla sirkumpolaarisista kulttuureista. Käsitteen avulla pyrittiin saamaan pohjoiset ihmiset tuntemaan yhteenkuuluvuudentunnetta, rakentamaan omaa identiteettiään sirkumpolaariselle pohjalle ja muodostamaan sirkumpolaarisen yhteisön. Tämä ei ole kuitenkaan aivan onnistunut, sillä pohjoisen alueen eri ryhmät kokevat pohjoisen hyvin eri tavoin ja käsitteen merkitys on riippuvainen ajasta ja tilanteesta.

Nyt Stammler-Gossmann havainnoi samoja asioita Suomessa, kuten pohjoisen ja arktisen merkitystä Pohjois-Suomen eri asukasryhmille sekä globalisaation ja ilmaston-

muutoksen vaikutuksia ihmisiin ja heidän identiteettiinsä. Stammler-Gossmann toteaa, että identiteetti ei ole vain yksilön itse kokema asia, vaan yhtä lailla identiteettiin liittyy se, millaista identiteettiä heijastaa ulospäin.

– Pohjois-Suomessa arktista identiteettiä heijastetaan ulospäin aktiivisesti, sillä arktista sanastoa käytetään paljon mm. matkailussa ja yritysten nimissä. Ulkomaalaiselle saatetaan myös kertoa, että asuu napapiirillä, joka on englanniksi *on the Arctic circle*.

Kulttuurit rikastavat toisiaan

Toiset maat ja kulttuurit kiinnostivat Stammler-Gossmannia jo lapsena. Silloin hän pohti usein, millaista olisi asua muualla ja tutustua toisiin kulttuureihin ja erilaisiin ihmisiin. Lapsuuden haave on toteutunut, sillä Siperiasta, venäläisestä Sahan tasavallasta kotoisin oleva Stammler-Gossmann on asunut yli puolet elämästään Saksassa. Rovaniemelle hän tuli syyskuussa Cambridgestä Isosta-Britanniasta.

Stammler-Gossmann iloitsee mahdollisuudesta oppia tuntemaan eri kulttuureita sisältäpäin.

– Asuessaan toisessa kulttuurissa saa syvän käsityksen kulttuurista. Samalla oppii tuntemaan itsensä, kun voi verrata itseään muihin.

Toisaalta kulttuurin ulkopuoliset voivat nähdä kulttuurissa erilaisia asioita kuin siinä kasvaneet sekä osoittaa paikallisille asioita, joita he eivät enää huomaa arkipäivässään. Tämä rikastaa kumpaakin osapuolta.

– Paikalliset ihmiset ovat kysyneet minulta usein, mitä mieltä olen Rovaniemestä. Uskon, että he eivät kysy sitä pelkästään tietääkseen, miten olen viihtynyt, vaan he haluavat myös tietoa itseään varten. Olen esimerkiksi keuhnut erinomaista vesijohtovettä, mikä on herättänyt ihmiset tiedostamaan, miten erinomaisia asioita heidän jokaiseen päiväänsä kuuluu. •

Barentsin korkeakoulut kokosivat voimansa puolitoista vuotta sitten yhteiseen markkinointihankkeeseen, jonka avulla Barentsin alue saadaan näkymään entistä kirkkaammin kansainvälisen koulutuksen kartalla.

Sari Väyrynen

Barentsin koulutus suuntaa maailmalle

Kolmesta korkeakoulua Suomesta, Ruotsista, Norjasta ja Venäjältä alkoivat puolitoista vuotta sitten rakentaa yhdessä markkinointi- ja rekrytointisuunnitelmaa, jolla Barentsin aluetta pyritään profiloimaan kiinnostavan ja laadukkaan korkeakoulutuksen alueena. Yhteistyön mahdollisti Euroopan unionin Erasmus Mundus -ohjelma, joka mm. tukee eurooppalaisen korkeakoulutuksen markkinointihankkeita.

– Kiihkeästi kansainvälistyvän korkeakoulutuksen alalla tunnettuus ja profiloituminen sekä aktiivinen markkinointi ja rekrytointi ovat tätä päivää, toteaa Lapin yliopiston kansainvälisten asiain päällikkö *Harri Malinen*, joka on vetänyt yhteistä markkinointihanketta oman toimensa ohella.

– Tästä huolimatta esimerkiksi suomalaiset korkeakoulut eivät ole muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta systemaattisesti miettineet, mistä päin maailmaa, minkä tasoisia ja kuinka paljon ulkomaalaisia opiskelijoita halutaan rekrytoida ja miten se tehdään. Yhtä lailla miettimättä on ollut, mitä opiskelijoille tarjotaan, onko tarjottavalla koulutuksella merkitystä opiskelijoiden kotimaassaan tai ovatko koulutusohjelmat ylipäänsä houkuttelevia, Malinen sanoo.

Strategiaa ja käytäntöä

Barentsin korkeakoulut ryhtyivät ratkomaan kysymyksiä yhdessä ja vuoden pohdinnan tuloksena valmistui yhteinen markkinointi- ja rekrytointistrategia viime vuoden

Barents Education -verkosto

Kolmivuotinen, Lapin yliopiston koordinoima markkinointihanke Development of International Marketing Network to promote Barents Region Higher Education pyrki lisäämään verkoston korkeakoulujen kansainvälistä tunnettuutta, markkinoimaan Barentsin alueen korkeakoulutusta ja toimimaan ulkomaalaisten opiskelijoiden rekrytointikanavana. Hanke on tuottanut markkinointimateriaalia ja Internet-sivut ulkomaalaisten opiskelijoiden rekrytointiin.

Barents Education -verkostossa on mukana 13 Barentsin alueen yliopistoa ja korkeakoulua, joista 3 on Suomesta, 2 Ruotsista, 2 Norjasta ja 6 Venäjältä. Hankkeen kokonaisbudjetti on 342 991 euroa, josta Euroopan komission myöntämä Erasmus Mundus -rahoitus kattaa kolme neljäsosaa. Rahoituksen loppuosan yhteistyöyliopistot ja -korkeakoulut hoitavat yhdessä.

Lapin yliopisto on myös mukana toisessa Erasmus Mundus -markkinointiohjelmassa, Arktisen yliopiston GoNorth-liikkuvuusaloitteessa. Marraskuussa 2005 käynnistynyttä hanketta koordinoi Tromssan yliopisto Norjasta.

www.studybarents.net

Barentsin korkeakoulujen markkinoinnin pääkanava on yhteinen verkkoportaali, jota muu materiaali, kuten esite, julisteet ja messuosasto, tukee. Kansainvälisten opiskelijoiden kannalta tärkeintä on kuitenkin opintotarjonta, etenkin englanninkieliset maisteriohjelmat, tähdentävät kansainvälisten asiain päällikkö Harri Malinen ja projektisuunnittelija Sintija Embretke.

kesäkuussa. Kukin korkeakoulu hyväksyi strategian, ja lopullisesti se hyväksyttiin projektin kokouksessa helmikuussa 2006.

Malisen mukaan korkeakoulujen yhteiset tavoitteet kiettyvät strategiassa kolmeen alueeseen.

– Ensinnäkin pyrimme saamaan Barentsin alueen kansainvälisen korkeakoulutuksen kartalle nykyistä paremmin, toiseksi lisäämään verkoston korkeakoulujen houkuttelevuutta sekä kolmanneksi kasvattamaan ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää, Malinen lista.

Malinen kuitenkin muistuttaa, että strategia on vain strategia.

– Samanaikaisesti olemme suunnitelleet käytännön markkinointia ja rekrytointia. Markkinoinnin pääkanavaksi olemme tehneet yhteisen verkkoportaalin, jota tukee muu markkinointimateriaalimme, kuten yhteinen esiteemme, julisteet ja messuosasto.

Opiskelijoita Kiinasta ja Intiasta

Verkoston korkeakoulut analysoivat tutkinto-opiskelijoiden liikkuvuuden trendejä ja eri alueiden koulutuskysyntää. Analyysin ja korkeakoulujen oman kiinnostuksen pohjalta Intia ja Kiina nousivat maiksi, joista opiskelijoita pyritään jatkossa hankkimaan. Huhtikuussa verkosto

osallistui jo koulutusmessuille Delhissä ja Mumbaissa, lokakuussa suuntana ovat Shanghai ja Peking.

Hankkeen projektisuunnittelija *Sintija Embretke* osallistui verkoston yhtenä edustajana kaksille messuille Intiasa.

– Kiinnostus eritasoisin, englanninkielisiin koulutusohjelmiin oli suurta. Etenkin insinööritieteiden, lääketieteen, tietotekniikan ja muotoilun koulutuksesta kyseltiin paljon. Kilpailu opiskelijoista on kuitenkin kovaa, joten jos ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää halutaan kasvattaa, on kaikilla aloilla panostettava etenkin englanninkielisiin maisteriohjelmiin, Embretke painottaa.

Embretke mukaan hanke on antanut erinomaisen mahdollisuuden testata kansainvälistä markkinointia ja rekrytointia, jotka olivat uutta verkoston korkeakouluille. Yliopistot eivät olleet juurikaan rekrytoineet ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita markkinalogiikan säännöillä.

– Olemmekin oppineet valtavasti kansainvälisestä markkinoinnista ja rekrytoinnista. Se, miten nyt olemme onnistuneet markkinoinnissa, näkyy toivottavasti muutaman vuoden päästä opiskelijatilastoissa. Nykyinen hanke päättyy ensi vuonna, mutta Barentsin alueen korkeakoulujen yhteistyö on koettu niin myönteiseksi, että tulevaisuudessa yhteistyötä pyritään jatkamaan ja myös laajentamaan kaikkiin Barentsin alueen korkeakouluihin. ●

Mikä Mundus?

Erasmus Mundus on Euroopan unionin koulutusohjelma, joka kehittää eurooppalaista korkeakoulutusta, lisää eurooppalaisen koulutusalueen houkuttelevuutta maailmanlaajuisesti ja edistää kulttuurienvälistä dialogia etenkin kolmansien maiden kanssa.

Ohjelma perustuu yksi- ja kaksivuotisiin maisteriohjelmiin, joita järjestävät vähintään kolmesta eri Euroopan maan korkeakoulusta koostuvat verkostot. Lisäksi Euroopan ulkopuolelta kolmansista maista tuleville opiskelijoille ja opettajille myönnetään huomattavia apurahoja Mundus-maisteriohjelmaan osallistumista varten. Erasmus Mundus -maisteriohjelmiin voidaan liittää yksi tai useampi ulkoeurooppalainen partnerikorkeakoulu, johon eurooppalaiset opiskelijat ja opettajat voivat lähteä vaihtoon. Lisäksi ohjelmasta tuetaan eurooppalaisen korkeakoulutuksen markkinointihankkeita, joiden avulla Eurooppaa profiloidaan laadukkaan korkeakoulutuksen alueena ja pyritään lisäämään kiinnostusta eurooppalaisiin korkeakouluopintoihin muualla maailmassa.

www.cimo.fi > Etsitkö tietoa CIMOn ohjelmista?
> EU-ohjelmat/Muut koulutusohjelmat > Erasmus Mundus

Rajaton Pohjola

Pohjoisen tutkimusfoorumin neljäs avoin tapaaminen pidetään tunnuksella Rajaton Pohjola Perämerenkaareissa eli Oulussa, Torniossa, Haaparannalla ja Luulajassa 5.–8. lokakuuta 2006. Kansainvälisen monitieteisen tutkimuskonferenssin ja poliittisen kokouksen pääteemana on talouksien ja kulttuurien teknologiaosaaminen.

Pohjoisen tutkimusfoorumin avointen tapaamisten pyrkimyksenä on saattaa tutkijat ja opiskelijat, poliittiset päättäjät ja yhteisöjohtajat, liike-elämän vaikuttajat ja kansalaisjärjestöjen edustajat avoimeen vuoropuheluun, joka ylittää eri sektoreiden rajat sekä yhden maan että laajemmin koko pohjoisen puitteissa. Tämänkaltaisessa vuoropuhelussa korostuu vaihtoehtoisten näkökulmien ja mahdollisuuksien löytäminen aikakautemme monimutkaisiin haasteisiin.

Tämänvuotisen tapaamisen pääteema on tarkoituksellisesti runsas ja moniulotteinen. Se haastaa pohtimaan teknologiaosaamisen, tai oikeammin erilaisten tieto- ja teknologiaosaamisen, vaikutusta ja uudelleensoveltamista pohjoisten alueiden talouksissa, kuten energiapolitiikoissa, ja kulttuureissa. Itämeren alueen pohjoisin osa ja koko Pohjoiskalotti ovat tärkeitä alan osaajia, mutta uusia virikkeitä kaivataan mm. keskusteluun vaihtoehtoista energialähteistä.

Rajaton Pohjola haastaa myös pohtimaan tiedon ja teknologian rajoja ja esteitä sekä pohjoisen rajattomuutta. Tieteen ja politiikan vuorovaikutus sekä sen tuloksellisuus nousevat keskiöön, kun tarkastellaan monien pohjoisten politiikkojen ja ulottuvuuksien sekä pohjoiseen liittyvien strategioiden ja ohjelmien antamaa vastalääkettä ilmastomuutoksen ja maapalloistumisen yhteiskunnallis-taloudellisille ja ympäristöllisille vaikutuksille. On kyse siitä, kykeneekö ihmiskunta iskemään takaisin.

Nelipäiväinen Pohjoinen tutkimusfoorumi koostuu pääosin asiantuntevista johdantopuheenvuoroista ja runsaasta keskustelusta täys- ja teemaistunnoissa. Lisäksi ohjelmassa on neljä erityisistuntoa, joissa noin 20 nuorta tutkijaa esittelevät pääteemaan liittyvää tutkimustaan sekä

yleinen kuuleminen arktisen alueen inhimillisen kehityksen ja ilmastomuutosraporttien tuloksista ja mahdollisista uusista havainnoista. Tapaamisen ohjelmaan kuuluvat myös iltaisin osanottajille ja muulle yleisölle esitettävät dokumenttielokuvat nimikkeellä Pohjoinen matkustava elokuvafestivaali ja tapahtumaa varten koottu valokuvänäyttely *What's up North?* Oulussa.

Pohjoinen tutkimusfoorumi sai alkunsa Suomesta ja Lapin yliopistosta syyskuussa 1998, kun Islannin presidentti *Olafur Ragnar Grimsson* teki aloitteen foorumin perustamisesta. Presidentti Grimsson on ollut sen jälkeenkin aktiivisesti mukana foorumissa ja johtaa Pohjoisen tutkimusfoorumin kunniajohtokuntaa, johon kuuluvat mm. Latvian presidentti *Vaira Vike-Freiberga*, presidentti *Martti Ahtisaari* ja Monacon prinssi *Albert*. Pohjoisen tutkimusfoorumin tapaamisia on aiemmin järjestetty Islannissa vuonna 2000, Venäjän Novgorodissa 2002 ja Yellowknifessa Kanadassa 2004. Kokemukset niistä ovat osoittaneet, että tieteen yhteiskunnallisen merkityksen toteuttaminen ja tutkimustiedon laaja käyttö päätöksenteossa on sekä mahdollista että hyödyllistä yritettäessä luoda uusia käytäntöjä ja innovaatioita. Täten tämäkin tapahtuma on keskeinen osa pohjoisten alueiden kansainvälisesti laajaa tieteidenvälistä ja ongelmakeskeistä keskustelua ja vuorovaikutusta, jonka uusimpia tuloksia ovat Arktisen alueen ilmastomuutosraportti ja inhimillisen kehityksen raportti. Lapin yliopistolle ja sen Arktiselle keskukselle pohjoisen tutkimuksen tekijöinä tapahtuma antaa oivallisen mahdollisuuden näyttää osaamistaan. Toivotankin Lapin yliopiston tutkijat ja opiskelijat osallistumaan aktiivisesti Pohjoiseen tutkimusfoorumiin ja sen keskusteluihin.

Eläkkeelle jäävän rehtori Esko Riepulan mukaan muuttuva yliopistolaitos tarjoaa älyllisiä haasteita.

Eveliina Olsson

Yliopisto ei ole koskaan

Elokuun alussa virkansa jättävä rehtori *Esko Riepula* ei tunne luopumisen tuskaa; eläkkeelle jääminen on hänelle miellyttävä uusi mahdollisuus. Suomen yliopistohistorian pisimmän rehtorikauden aikana yliopistolaitos on muuttunut merkittävästi. Rehtorin mielestä muutokset ovat tapahtuneet huomaamattomasti, koska hän on itse ollut alusta asti suunnittelemassa niitä.

– Kun olen jostain lähtenyt, en ole taakseni katsonut, sanoo rehtori Esko Riepula. Toukokuun alussa rehtorin huoneessa ei lähtövalmisteluista ole vielä merkkiäkään, mutta viimeiseksi työkseen Riepula nimeää miltei 27-vuotisen rehtorikautensa aikana kerääntyneen arkiston järjestämisen. Sen jälkeen Lapin yliopisto saa jäädä.

– Ei minulla ole mitään intressejä sekaantua enää eläkkeellä yliopiston asioihin, hän painottaa.

Nykyisen rehtorin käynnistämät viimeiset suuret urakat ovat valmistumassa: taiteiden tiedekunnan uudisrakennus on viimeistelyä vaille valmis ja Pienteollisuustalon tyhjenys käynnistymässä. Yliopiston historiateoskin on tekeillä, vaikka valmiiksi se tulee vasta uuden rehtorin kaudella.

– Olen saanut päätökseen monia suuria projekteja ja pitkiä prosesseja. Tunnen olevani vaiheessa, jonka jälkeen voin nyt sanoa *that's it*. Olen täysin palvellut, Riepula sanoo.

Esko Riepulan vuonna 1979 alkanut rehtorikausi on Suomen yliopistohistorian pisin. Hän oli vasta 36-vuo-

valmis

tias aloittaessaan työnsä Lapin korkeakoulun suunnitteluprofessorina. Vuotta nuorempana rehtorinkautensa aloittava *Mauri Ylä-Kotola* on selvästikin Riepulalle mieluisa seuraaja.

– Pidän tärkeänä, että yliopiston johdossa tapahtuu todellinen sukupolvenvaihdos. Ikänsä puolestahan Mauri voisi olla oma poikani.

Rakennustyöläisestä yliopistomieheksi

Esko Riepula syntyi 2.2.1941 Oulun eteläpuolella sijaitsevassa Paavolan pitäjässä. Isä oli ammatiltaan kyläseppä, äiti hoiti pientä karjatilaa. Perheen molemmat lapset syntyivät yhdellä kertaa. Kaksoissisar *Maija-Liisa* kävi aikuisiällä veljensä johtaman opinahjon ja työskentelee nykyisin Kuusamossa käräjätuomarina.

Keskikoulun Riepula suoritti Ruukissa, mutta opettajan kehotuksesta huolimatta hän ei hakeutunut lukioon. Se olisi tietänyt muuttoa Ouluun tai Raaheen, mikä oli tuolloin mahdotonta: isä kuoli pojan ollessa 15-vuotias, eikä leskiäidillä ollut varaa kustantaa molempien lastensa koulunkäyntiä. Keskikoulun jälkeen Riepula lähtikin rakennustöihin eri puolille Suomea.

– Ei reipas mies kouluja tarvitse, pärjää se muutenkin, ajattelin silloin.

Toista vuotta Riepula kiersi ympäri Suomea erilaisissa rakennustöissä. Viimeisin urakka oli Rovaniemellä. Ny-

Varo kuutta sudenkuoppaa!

Kide-lehti pyysi rehtori Esko Riepulaa nimeämään kuusi sudenkuoppaa, joita uuden rehtorin tulisi työssään välttää. Sudenkuopat ovat valhe, rohkeuden puute, johdateltavuus, hitaus, vaatimattomuus ja provosoituminen. Seuraavassa rehtori Riepulana perustelut nimeämilleen sudenkuopille.

1. Valhe

– Valhe paljastuu aina. Tosiasiat kannattaa tunnustaa aina ennen kuin muut ehtivät ne paljastamaan.

2. Rohkeuden puute

– Johda asioita ja ihmisiä edestä. Ellet pane itseäsi likoon ajamiesi asioiden puolesta, menetät uskottavuutesi.

3. Johdateltavuus

– Pidä riittävä etäisyys sekä henkilöihin että asioihin säilyttääksesi kriittisyytesi ja puolueettomuutesi. Osoita luottamusta niille, jotka sen ansaitsevat. (Luottamuksen osoittaminen ei merkitse kuitenkaan itsenäisyyden ja kriittisyyden menettämistä.)

4. Hitauts

– Vain aloitteellisenä vältät sen, ettet joudu altavastaajaksi. Ja muista: nopeat syövät hitaat!

5. Vaatimattomuus

– Tässä ja tulevassa "huomiotaloudessa" pärjää se, jolla on tiedotusylivalta. Sen hallinta ja käsissä pitäminen edellyttää vankkaa asiapohjaa – kuplat särkyvät aina.

6. Provosoituminen

– Manun ohje "Älä provosoidu, kun provosoidaan" kannattaa pitää mielessä (vaikka itse sitä en ole kaikissa tilanteissa kyennytään seuraamaan).

kyinen Cumulus-hotelli rakennettiin alun perin Suomen Pankin rakennukseksi ja siellä nuoren miehen kouluhallit palasivat.

– Ajattelin, että voisin tehdä elämässäni muutakin kuin lapioida hiekkaa, hän muistelee.

Rovaniemen kauppaopiston ja Yhteiskunnallisen korkeakoulun kautta Riepula päätyi Tampereen yliopiston hallintotieteiden opiskelijaksi. Vuoden ja kolmen kuukauden opiskelun jälkeen hän valmistui Suomen ensimmäiseksi hallintotieteiden maisteriksi ja työskenteli jo silloin Tampereen yliopistossa julkisoikeuden assistenttina. Assistentuurista Riepula siirtyi valtiosääntökomitean päätoimiseksi sihteeriksi. Helmikuussa 1973 hän väitteli työnsä ohessa hallintotieteiden tohtoriksi.

Rovaniemelle Riepula muutti vuonna 1977. Pohjoiseen asettuivat myös vaimo ja kolme lasta, joista nuorin oli vasta nelivuotias. Lasten kautta kiinnittyminen paikkakunnalle tapahtui rehtorin mukaan nopeasti ja luontevasti, vaikka siteitä kaupunkiin hänellä oli ollut jo pikkupoikana. Rovaniemellä asui äidin puolen sukulaisia, joiden luona hän oli viettänyt aikaa kesäisin.

– Olen sellainen perinteinen suomalainen mies, joka ajattelee, että perhe seuraa isäntää. Ei siinä paljoa ole keskusteltu, Riepula kertoo perheensä suhtautumisesta isän pitkiin työpäiviin ja näkyvään yhteiskunnalliseen rooliin.

– Perhe on elänyt omaa elämäänsä. Eivät he ole olleet mukana näissä minun askareissani.

Kiireistä rehtorintyötä

Tunnin mittaisen haastattelun aikana rehtorin ovisummeeri soi useaan kertaan. Riepulaa kaipaavat niin suunnittelu- ja rahoituspäällikkö kuin muutama hallintovirkamieskin. Rehtorin mukaan yksi suurimmista virassa tapahtuneista muutoksista liittyy juuri tavoitettavuuteen ja koskettaa koko yliopistolaitosta.

– Kävin läpi 1990-luvun alun vanhoja kalenterimerkinpöytäkirjoja. Niissä näkyy selvästi, että vielä tuolloin minulla oli tapaamisten ja kokousten välissä niin sanottua vapaa-aikaa, jolloin itse pystyin päättämään, mihin työhön seuraavaksi ryhdyn. Viime vuosina almanakka on täytynyt äärimmilleen.

– Ennen oli aikaa ajatella, rehtori huokaa, mutta toteaa heti sen perään, että yliopistolaitoksen koulumaistumisesta ja liikkumavapauden kaventumisesta huolimatta yliopistot tarjoavat edelleen tilan vapaalle ajattelulle ja älyllisille haasteille.

Esko Riepula (s. 1941) on johtanut Lapin yliopistoa sen perustamisesta, vuodesta 1979 lähtien. Riepula valmistui Suomen ensimmäiseksi hallintotieteiden maisteriksi vuonna 1967. Lisensiaatintyö valmistui vuonna 1969, väitöskirja vuonna 1973. Ennen Rovaniemelle tuloaan Riepula toimi Tampereen yliopiston julkisoikeuden assistenttina, valtiosääntökomitean sihteerinä ja yliopettajana. Valtiosääntöoikeuden dosentiksi hänet nimettiin vuonna 1975.

Esko Riepula on rehtorikautensa aikana osallistunut aktiivisesti kunnallispolitiikkaan. Puoluetaustaltaan hän on sosiaalidemokraatti. Rehtori on ollut Rovaniemen kaupunginvaltuuston jäsen useaan otteeseen. Parhailtaan hän toimii yhdistyneen Rovaniemen kaupunginhallituksen 1. varapuheenjohtajana.

– Jokaisen täytyy löytää oma yliopistoideaali ja työskennellä sen eteen, Riepula sanoo ja jatkaa, että yliopisto muuttuu jatkuvasti. Se ei ole koskaan valmis.

– Itse olin mukana perustamassa 1970-luvun alussa niin sanottua Tampereen koulua, joka lavensi ja monipuolisti oikeudellisen tutkimuksen kenttää. Ajattelin, että täälläkin voisin olla muuttamassa vallitsevia rakenteita.

Matkustamista, yritystoimintaa ja kenties metsänhoitoa

Eläkkeelle jäätyään Esko Riepula aikoo keskittyä muun muassa puolikymmentä vuotta sitten aloittamaansa golfharrastukseen ja matkustaa pariviikkoisille lomamatkoille myös talvisaikaan.

– Nuorempana haaveilin metsänhoidollisista töistä, mutta nyt kun ne olisivat mahdollisia, en enää tunne intohimoa aiheeseen, Riepula sanoo ja kertoo kuitenkin ryhtyvänsä eläkkeellä mitä todennäköisimmin myös metsätöihin. Metsää rehtorilla on Vihannissa, jossa hän kunnostaa *Pirkko-Liisa*-vaimonsa kanssa vaimon kotitilaa perheen kakkospaikaksi. Sinne on tarkoitus kutsua vapaa-ajan viettoon myös Ouluun, Prahaan ja Nizzaan muuttaneet lapset ja heidän lapsensa. Lapsenlapsia Riepuloilla on kaksi. 12-vuotias *Jutta* asuu Oulussa, 1-vuotias *Philip* Prahassa.

Golfin ja metsänhoidon lisäksi Riepulaa työllistävät tulevaisuudessa kunnallispolitiikka ja yhdistystoiminta. Luottamustoimista hän tosin aikoo hiljalleen luopua, mutta yrityselämään liittyviä haaveita miehellä vielä riittää.

– Jonkinsorttista yritystoiminnan laajentamista olen suunnitellut. Sen jälkeen yrityksen voi hyvillä mielin siirtää eteenpäin, Riepula sanoo ja viittaa yritystoiminnalla vaimonsa omistamaan, perinnekäsityötä ja modernia muotoilua yhdistävään Lauri-tuotteeseen.

Tarkemmin rehtori Esko Riepula ei yritystoiminnan uusia ideoita kuitenkaan paljasta. Hän tyytyy vain hymyillen toteamaan:

– Kun en aamuisin enää tule tänne yliopistolle, menen jonnekin muualle. Hyvin pian siellä alkaa sitten tapahtua jotakin uutta. ●

Näin väistän sudenkuopat!

Elokuun alussa Lapin yliopiston rehtorina aloittava Mauri Ylä-Kotola vastaa Riepulaa sudenkuoppiin sekä nimeää kaksi uutta sudenkuoppaa.

Uskontofilosofiseen kirjallisuuteen ovat aina kuuluneet elämänohjeita sisältävät listat. Varhaisista sudenkuoppien listauksista tärkein on Vanhan testamentin kymmenen käskyä, jotka ovat luonteeltaan kieltoja. Keskiajan ajattelua inspiroivat seitsemän kuolemansyntiä. 1900-luvun sarasvoiden esi-isä *Dale Carnegie* on tunnettu teoksestaan *Miten saan ystäviä, menestystä ja vaikutusvaltaa*. Sen lisäksi hän esitti seitsemän tietä rauhaan ja onnellisuuteen ja neljä tapaa väsymyksen ehkäisemiseen. *Anthony Robbins* taas lanseerasi bestsellerissään viisi avainta rikkautteen ja onnellisuuteen.

Riepulaa sudenkuopat muodostavat tässä sarjassa loogisen, mutta yllättävän kokonaisuuden. Sudenkuopista ensimmäinen ja viides liittyvät juutalais-kristilliseen perinteeseen, muut moderniin ajatteluun. Provosoitumisen kielto tulee esiin *Jeesuksen* ohjeessa kääntää toinenkin poski. Toisin kuin Riepulaa listassa, juutalais-kristillisessä perinteessä varovaisuus, rauhallisuus ja vaatimattomuus on sen sijaan mielletty hyveiksi.

Valheen sudenkuopan Lapin yliopisto välttää pyrkiessään tieteellisiin totuuksiin. Pyrkimys totuuteen on tieteen perusta. Totuutta ei voi kuitenkaan tieteenfilosofian mukaan absoluuttisesti saavuttaa. Informaatioteoriassa hiukan virheellinen, mutta yllättävä tieto saa suuremman informaatioarvon kuin täysin tosi, mutta itsestäänselvä. *Soros* on huomauttanut myös totuu-

denpuhuminen vaikutuksista maailmaan. Kun Kansainvälinen valuuttarahasto kertoo, että Malesian talouden tila on heikko, heikentää se Malesian taloutta entisestään. Siksi tiedottamisessa on huomiotava myös tiedon vaikutus maailmaan.

Rohkeuden puute, hitaus ja vaatimattomuus ovat nimenomaan Lapin yliopiston rehtorille tuhoisia ominaisuuksia. Yliopistolla on vahva sisäinen identiteetti, mutta suhteessa suomalaiseseen kulttuurikenttään yliopiston on lunastettava paikansa korkealla laadullaan joka päivä. Johdateltavuus on taas mille tahansa strategiselle johtamiselle tuhoisaa, sillä strateginen johtaminen perustuu siihen, että yhteisössä keskustelun kautta sovitaan toiminnan päämäärät. Johdateltava johtaja tekee tilannekohtaisia päätöksiä strategiasta välittämättä.

Lisäisin itse vielä kaksi sudenkuoppaa:

7. Olennaisen kadottaminen

Rehtorin tehtävässä joutuu hoitamaan monta asiaa yhtä aikaa. Keskeinen kyky on priorisoida asioita ja suunnata oikea määrä aikaa eri tehtäviin.

8. Muotien orjuus

Koulutuspolitiikassa, tieteessä ja taiteessa muodit näyttävät suurta roolia. 1970-luvun muoti oli taistolaisuus, 1990-luvun jälki-struktuurismi. Muodit luovat ajan henkeä, mutta niihin hurahdaminen voi olla vaarallista.

Turvallista matkaa!

1.

2.

3.

4.

Näillä laulunsanoilla toivottivat harjoittelukoulun oppilaat rehtori *Esko Riebulan* elokuussa alkaville eläkepäiville juhlaseminaarissa, jonka yliopisto järjesti rehtori Riebulan pitkän uran kunniaksi 8. toukokuuta 2006. Juhlaseminaarissa puhuivat Rovaniemen hovioikeuden presidentti *Esko Oikarinen*, alue- ja kuntaministeri *Hannes Manninen*, maaherra *Asko Oinas*, professori, dekaani *Kaarina Määttä*, ylijohtaja *Arvo Jäppinen*, professori *Antero Jyränki* ja professori *Irmeli Niemi*.

Seminaarin loppuksi rehtori Esko Riepula esitti kiitoksensa ja lähtöloitsunsa, jossa hän manasi, kuten sanonta kuuluu, maan rakoon kaikki ne, jotka vaarantavat Lapin yliopiston itsenäisyyden, rahan kaikkivallan pois yliopistotutkimuksesta ja koulutuksesta sekä yliopistoon jäävät ja sinne tulevaisuudessa tulevat rakentamaan keskinäistä luottamusta.

Seminaarin puheet ovat luettavissa osoitteessa www.ulapland.fi/riepulanjuhlaseminaari

Tervehdysten vastaanoton jälkeen rehtori Riebulan juhlapäivän kruunasi juhlaillallinen hotelli Pohjanhovissa. •

1. Harjoittelukoulun oppilaat toivottivat rehtorille laulaen turvallista matkaa elokuussa alkaville eläkepäiville.
2. Näyttelijä Pauli Konttajärvi häuskutti yleisöä jätkäropinällä Riepulasta.
3. Arktisen keskuksen viestintä- ja kongressisihteeri Raija Kivilahti ja Rovalan Settlementin toiminnanjohtaja Ossi Takkinen tanssin pyörteissä.
4. Juhlaseminaarissa muisteltiin mm. Lapin yliopiston vaiheita.
5. Maaherra Asko Oinas, Esko Riepula ja ylijohtaja Arvo Jäppinen.
6. Helsingin yliopiston rehtori Ilkka Niiniluoto puhui illallisella yliopiston arvoista.
7. Maaherra Hannele Pokka sekä Kuvataideakatemian rehtori ja Lapin yliopiston tuleva rehtori Mauri Ylä-Kotola.
8. Professori Juhani Tuominen, kunniatohtori, taiteilija Kari Huhtamo ja Kari Huhtamon Taidesäätiön asiamies, varatuomari Leena Roiko nauttivat Pohjanhovin letkeästä tunnelmasta.

5.

6.

7.

8.

Juhani Lillberg

Uusi päivällinen kaiken muuttaa voi

Pohjanhovin merkitys Lapin yliopistolle

Lappilainen toteamus ”Ain’ uusi päivällinen kaiken muuttaa voi” oli aikanaan hyvä ja toimiva ohje Lapin kehittäjälle. Legendaarinen hotelliravintola Pohjanhovi upeine jokimaisemineen tarjosi Lapin korkeakoulun perustamisvaiheessa hyvän ympäristön muutosten aikaansaamiseen, päivällisen kanssa tai ilman.

Pohjanhovi avasi ensimmäisen kerran ovensa Rovaniemellä 1. elokuuta 1936. Hotelli on vielä tänäkin päivänä vähintään yhtä tunnettu kuin hotellit Kämppe, Aulanko ja Kalastajatorppa. Pohjanhovi saattaa olla jopa laajemmin tunnettu, sillä sen asiakkaiden kirjo on 70 vuoden aikana kattanut kuninkaallisten ja muiden valtiavieraiden ohella myös Lapin jätkät, urheilijat, rallikuskit ja myös akateemisen väen.

Pohjanhovin hotellihuoneen parvekkeelta katselin itsekin syksyllä 1977 vuolasta Kemijokea ja vastarannan ruskaa miettien samalla, mihin olin sitoutunut, kun lupauduin suunnittelemaan uutta korkeakoulua. Seuraavasta päivästä lähtien Pohjanhovin Castren-kabinetti tuli olemaan ajoittain lähes työpaikkani. Lapin korkeakoulun suunnittelutoimikunta piti nimittäin siellä useimmat kokouksensa ja siellä aloitti työnsä myös uuden korkeakoulun väliaikainen hallitus. Jos oli juhlan tai muuten vain päivällisen aika, se alkoi Pohjanhovin omalla aperitiivillä, Poron kyyneleellä. Vieraille kaupunginjohtaja *Tuure Salo* saat-

toi samalla todeta kaunista joki- ja vaaranäkymää osoittaen, että ”jos maisema ei miellytä, niin sille minä en voi mitään”. Viimeistään keittiömestari *Soikka Pistokosken* poro- ja riistaruoat pehmittivät tiukimmankin vieraan. Lounasaikaan tunnelma oli rennompaa pormestari *Ville Väyrysen* ollessa isäntänä ja kertoillessa värikkäitä juttujaan.

Kateelliset kilpailijat ja verottaja alkoivat sittemmin epäillä näitä päivällisiä lahjonnaksi. Siitähän ei tietenkään ollut kysymys. On vain niin, että kaiken kiireen keskellä ja arkisessa ympäristössä ei ole aikaa kunnolla paneutua asioihin, jolloin asioista saa väärän kuvan ja hyvätkin ideat saattavat tulla hylätyksi. Asiat näyttävät oikeammilta, kun niihin paneudutaan ajan kanssa, miellyttävässä ympäristössä ja positiivisessa hengessä.

Myös kulttuurihistoria osoittaa, että kautta vuosisatojen ravintolat ovat olleet levittämässä oppeja ja aatteita. Niiden kautta ovat levinneet myös uskonpuhdistus ja joskus jopa vallankumoukset. Tämä on ymmärrettävää, sillä ne

olivat pitkään ainoita kokous- ja keskustelupaikkoja. Musiikille ne ovat edelleenkin ensiarvoisen tärkeitä. Varmasti Pohjanhovissakin on käyty monenlaista aatteellista kiistaa sekä levitetty uusia oppeja ja aatteita. Lapin korkeakoulun suunnittelussakin oli tilaisuuksia, jotka saivat aikaan niin kiivasta sananvaihtoa, että osa porukasta lähti pois ennen aikojaan, ”piikin ollessa vielä auki”.

Lapin korkeakoulun saatua omat upeat tilansa ja hotellikilpailun kiristytessä Rovaniemellä on Pohjanhovin merkitys yliopistolle suuntautunut aiempaa selvemmin erilaisiin juhlatilaisuuksiin, ja juhlapaikkana Pohjanhovi onkin edelleen yliopistoväelle tärkeä. Monet uudet tohtorit ovat siellä viettäneet karonkkansa. Lapin korkeakoulun suunnittelutoimikunnan ja väliaikaisen hallituksen seniorit kokoontuvat myös edelleen määräajoin Valkoiseksi Peuraksi muuttuneeseen Castren-kabinettiin miettimään mitä tulikaan 1970-luvun lopussa tehtyä, kun kaikesta vastustuksesta ja epäilyistä huolimatta pistettiin pystyyn uusi akateeminen opinahjo. •

Pohjanhovin historia on ollut värikäs. Sota tuhosi jo hyvään vauhtiin päässeen Lapin hotelliylpeyden, mutta rakennuksen jäänteille rakennettiin nopeasti uusi loistohotelli. Omistajavaihdosten yhteydessä hotellin uudet isännät ovat välillä yrittäneet luopua hotellin perinteisestä imagosta, mutta nimi on onneksi säilynyt. Ajan kanssa on jälleen osattu hyödyntää hotellin perinnettä ja mainetta. Hotelli Pohjanhovi on osa lappilaista kulttuuria ja hotellivieraiden kautta levittämässä mielikuvaa Lapista myös ympäri maailmaa.

Mervi Autti

Kiinan-kävijät

Pienen ja suuren sekä maantieteellisesti etäisten kohtaaminen voi avartaa molempia osapuolia. Sen kokivat maaliskuun alussa 2006 Pekingissä vierailleet lappilaiset taiteilijat ja Lapin yliopiston tutkijat, jotka tarjotessaan kiinalaisille pohjoisen taiteen elämyksiä ja tietoa lappilaisesta kulttuurista myös itse vaikuttivat kokemastaan ja näkemästään.

Kuvataiteilija *Seppo Öfverströmin* kokoaman 9-henkisen POLAR 67° Northern Art -taiteilijaryhmän kutsui Kiinaan National Academy of Chinese Theatre Arts, kiinalaisen teatteritaiteen akatemia. Pekingin Kansalliskirjastossa avattu näyttely herätti laajaa valtakunnallista huomiota ja lappilaiset saivat hetken aikaa paistatella odottamattoman huomion kohteena. Kiinnostus näyttelyssä olevia töitä kohtaan olikin vilpitöntä ja väliin hämmästelevää. Esimerkiksi *Irmeli Hulkon* koloristiset ja suurikokoiset työt herättivät huomiota, kuten myös hänen sukupuolensa: nainen ja isot teokset olivat ainakin yhdelle ihailijalle odottamaton yhtälö. Lappilaista ryhmää taas hämmästytti kiinalaisten tapa kuvauttaa itsensä taideteosten edessä.

Professori *Marja Tuominen* luennoi akatemian opiskelijoille pohjoisesta kulttuurihistoriasta, tutkija *Riitta Kontio* Pohjoiskalotin kirjallisuudesta ja sen kautta ilmenevästä mielenmaisemasta sekä professori *Aini Linjakumpu* Lapin yliopiston opetuksesta ja tutkimuksesta. Lisäksi esitettiin tutkija *Mervi Auttin* historiallinen dokumenttielokuva lappilaisten naisten elämästä 1920-luvulla. Parhaimmillaan tieteen ja taiteen välinen yhteys toimi Pekingissä toinen toistaan tukevana tekijänä.

Molemminpuolista vaihtoa

Neljä vuotta sitten 24 kiinalaista nuorta aloitti suomen kielen ja kulttuurin opinnot Foreign Studies Universityssä. Tämä ryhmä on nyt valmistumassa ja suuntautumassa työelämään. Tapaamiemme taideopiskelijoiden tapaan

hekin olivat avoimia ja tulevaisuuteensa aktiivisesti suhtautuvia nuoria. *Chen Gang*, päättäväisen oloinen nuori nainen, huomasi Kalevala-korut korvissani ja lausui minulle sujuvasti Kalevalan värssyjä. Hän oli jo ensi lukemalta viehätty kielen rytmistä ja oli nyt viimeistelemässä Kalevalaa käsittelevää lopputyötään. Hän oli luultavasti tutustunut eepokseen omalla kielelläänkin: ensimmäisen kerran Kalevala, Ying-hsiung kuo Kai-lai-wei-la käännettiin kiinaksi vuonna 1962 ja kolmas käännös Kalaiwala ilmestyi vuonna 2000.

Ensi vuonna Lappiin on tulossa työskentelemään kolme tai neljä kiinalaista taiteilijaa noin kuukauden ajaksi. Lisäksi toiveissa on järjestää lisää näyttelyvaihtoja, työpajavierailuja ja luentoja lappilaisten ja kiinalaisten kesken. POLAR 67° Northern Art -taiteilijaryhmään kuuluvan kuvataiteilijan, professori *Juhani Tuomisen* mielestä on kiinnostavaa seurata, miten vahva kiinalainen visuaalinen perinne muokkaa taidetta ja muokkaantuu siinä itsekkin. Kiina on iso ja väkirikas maa, Suomi pieni ja vähäväkinen, mutta taide ja kulttuuri ovat parhaimmillaan suurta molemmissa maissa. Taiteen yhteneväisyys ja eroavaisuus ovat seikkoja, jotka meidän olisi hyvä nähdä. Silloin oppisimme lisää niin kiinalaisesta kulttuurista kuin omas-tammekin. ●

Kuva: Jukka Suvilehto

Aini Linjakumpu (vas.), Riitta Kontio ja Seppo Öfverström Kiinan muuria taivaltamassa.

Iria Čiekča Schmidtin työ Shamaanitanssi oli esillä POLAR 67° Northern Art -ryhmän näyttelyssä Pekingissä.

Kuva: Mervi Autti

Mies teki haihtuvaa vesikalligrafiata Taivaan temppelin puistoalueella.

POLAR 67° Northern Art -taiteilijaryhmä:

taidemaalari, taidegraafikko Irmeli Hulkko
taidemaalari Pertti Lohiniva
kuvanveistäjä Sauli Miettunen
taidegraafikko Lauri Rankka
kuvataiteilija Iria Čiekča Schmidt
valokuvaaja Jukka Suvilehto
taidemaalari Juhani Tuominen
taidemaalari Pekka Vesterinen
kuvataiteilija Seppo Öfverström

www.kemi.fi/taidemuseo/polarnorthernart

北 极 圈

Kiinan muuttuva rooli muuttuvassa maailmassa

Kiina on noussut kahdenkymmenen vuoden aikana valtiojohtoisen talouspolitiikan, hallitun yksityistämisen sekä ulkomaisten yritysten ansiosta nälkäkuoleman partaalla olevasta kansakunnasta kansainväliseen kärkeen.

Kaksi vuotta *Mao Zedongin* kuoleman jälkeen *Deng Xiao Ping* sai vuonna 1978 johdettavakseen sekasortoisen valtion. Anarkistinen kulttuurivallankumous pyrki luomaan maan, jossa kaikki olisivat tasa-arvoisia. Yliopistopettajat siirrettiin riisipelloille ja maaviljelijät opettajiksi yliopistoihin. Yliopistoja käynyt älymystö yritettiin tuhota yhdessä mittamattoman arvokkaan kiinalaisen kulttuuriperinteen kanssa.

Deng irtautui aikaisemmin vallinneesta kommunistisesta ideologiasta ja lähti pakon edessä avaamaan taloutta ulkomaisille investoinneille ja rakentamaan pohjaa kansakunnan tulevalle nousulle kehittämänsä talous- ja yhteiskuntapoliitiikan avulla.

Deng keskitti Kiinan teollisuustuotannon kulutustavaroihin ja keyyen teollisuuden tuotteisiin. Dengin mukaan Kiinaa ei voi ruokkia kukaan muu kuin kiinalaiset itse. Hän ajatteli, että Kiina nousee ahdingosta maaseutua kehittämällä ja ylijäämätuotteilla, joilla käynnistetään kaupunkien vaurastuminen ja teollistaminen.

Dengin keskeisiin oivalluksiin kuului maatalouden kehittämisen, kansainvälisten markkinavoimien ymmärtämisen ja ulkomaisten yritysten toiminnan salliminen Kiinassa. Yrittäjyyden ja valtion talousohjauksen yhdistäminen on tuottanut ennätysmäisen, lähes 9,3 prosentin keskimääräisen bruttokansantuotteen kasvun kahden vuosikymmenen aikana.

Kiinan vuonna 1978 aloittama avoimien ovien politiikka on nostanut Kiinan 20 vuodessa talousasemaan, jonka saavuttaminen kesti Englannilta 200 vuotta ja Yhdysvalloilta yli 100 vuotta. Uraauurtava ajatus oli Kiinan valtion omistamien konkurssikypsien yhtiöiden pilkkominen pienemmiksi toimiviksi yhteisyrityksiksi valittujen ulkomaisten yhtiöiden kanssa.

Tästä huolimatta *Deng Xiao Pingin* ajattelua ja talouspolitiikkaa ei osata arvostaa vielääkään länsimaissa ehkä siksi, että useimmat Kiinassa harjoitetut politiikat ovat vastakkaisia dikotomioita, jotka eivät istu hyvin vallitseviin länsimaisiin talousteorioihin.

Henkilöt, jotka ovat seuranneet Kiinan talouspolitiikkaa, nimittävät järjestelmää keskusjohtoiseksi kapitalismiksi. Talous ei ole markkinavoimien ohjaamaa, vaan resursseja ohjataan hallituksen näkyvällä kädellä suunnitellusti teollisuussektorista ja maantieteellisestä alueesta toiseen.

Länsimaissa puhutaan jo Kiina-ilmioistä, mutta ehkä paremmin Kiinassa voisi puhua ulkomaisilmioistä. Suurimmasta osasta Kiinan viennistä vastaavat maahan sijoittuneet ulkomaiset yritykset. Ne työllistävät yli sata miljoonaa ihmistä ja maksavat hyviä palkkoja. Työsuojeleasiat ovat ulkomaisissa yrityksissä kunnossa ja henkilökuntaa koulutetaan uusiin teknologioihin. Ulkomaiset yritykset maksavat verojaan Kiinaan ja investoivat jatkuvasti uusiin teollisuuslaitoksiin.

Kiina on noussut lähes lännen huomaamatta myös kansainvälisen politiikan tasauttavaksi voimaksi. Kiina on näyttänyt jo kykynsä Pohjois-Korean ydinasekriisissä ja maa edustaa Lähi-idässä tahoja, joka voi joutua ratkaisemaan USA:n ja Iranin kiistat.

Kiina ottaa yhä enemmän vastuuta kansainvälisessä politiikassa ja maa on muuttamassa lähestymistapaansa bilaterilaarisista kahden keskisistä järjestelyistä kohti monikeskistä ja moniarvoista kansainvälistä politiikkaa.

Suomi on moniarvoinen maa ja meillä voisi olla paljon annettavaa muuttuvalle Kiinalle. Kiinaa tulisi kuitenkin alkaa tarkastella kokonaisuutena uudesta näkökulmasta ja unohtaa vanhat fraasit ja käsitykset.

Kiinan tuleva voima versoo vahvasta johdosta ja kyvystä tehdä nopeasti oikeata kansainvälistä politiikkaa. Tiivis yhteistyö Kiinan kanssa voisi avata myös Suomelle uusia kansainvälisiä kanavia ja mahdollisuuksia olla mukana Kiinan kehityksessä.

Tulevaisuutemme riippuu vain meistä itsestämme. Aiomme olla kansainvälisessä eturivissä tulevaisuudessa vai jäädä menneisyyden vangeiksi?

Kirjoittaja on Lapin yliopiston kasvatteja ja toiminut hallitusten, yritysten ja edunvalvontajärjestöjen neuvonantajana Kiinassa yli 20 vuotta.

Maarit Ruikka – Lapin yliopistosta professoriksi Teatterikorkeakouluun

1. Kipinäsi teatteriin syttyi jo opiskellessasi luokanopettajaksi Lapin silloisessa korkeakoulussa. Mikä teatterissa veti sinua puoleesi?

Ahaa-teatteri ja Tanssiteatteri Raatikko ovat olleet oven avaajina teatterista innostumiseen. Kävin keskikoulua Muurolassa ja nämä kaksi kiertävää teatteriryhmää vierailivat koulullamme. Voin vieläkin muistaa esitysten atmosfääriin, kuvia ja tilanteita. Esitykset ravisuttivat minua niin emotionaalisesti kuin älyllisestikin.

Luokanopettajaopintojeni aikana samanhenkiset ihmiset kohtasivat, oli sanomisen tarvetta ja uskoa siihen, että teatterin kautta pystymme välittämään omaa kokemusta maailmasta, syntyi Lapin ylioppilasteatteri. Tärkeää teatterin tekemisessä tuolloin oli löytää yhteisö, jossa toimitaan yhdessä ja rakennetaan yhdessä esityksiä, jotka koimme tärkeiksi.

2. Olet ohjannut yli 50 teatteriesitystä Suomen eri teattereihin. Ohjauksiasi on nähty mm. Oulun, Helsingin ja Turun kaupunginteattereissa, Teatteri Pienessä Suomessa, Viirikassa ja Suomen Kansallisteatterissa. Mistä moinen kysyntä johtuu?

Olen kiertänyt freelance-ohjaajana ympäri Suomea ja useissa teattereissa olen vieraillut toisenkin kerran. Luulen, että työtarjousten takana on ollut kyky jakaa kuvattava maailma muiden ryhmäläisten kanssa. En lähde ohjaamaan ennen kuin olen varma, että aihe, josta esitys kertoo, on kiinni todellisuudessa, jossa elän ja koen aiheen välittämisen tärkeäksi ja ajankohtaiseksi. Sisällön kokeminen tärkeäksi motivoi tekijöitä ottamaan uuden haasteen vastaan.

3. Tartut ohjauksissasi haastaviin, kiistanalaisiin ja kipeisiin aiheisiin. Näytelmiäsi aiheina ovat usein syrjäytyneet, vähemmistöt, yhteiskunnan hyljeksimät sekä valta ja väkivalta. Teemat ovat ajankohtaisia ja kanta-aottavia. Kenen joukoissa seisot, kenen lippua kannat?

Kaikien tekemiseni takana on ollut ajatus, että haluan vaikuttaa teatterin tekemisen kautta. Ainakin saada katsojan mieltämään ongelmia ja teemoja, joita esitys käsittelee. Kaikkien tekemieni esitysten takana on huuto entistä inhimillisemmän, tasa-arvoisemman ja moniarvoisemman maailman puolesta.

4. Sinua on luonnehdittu vahvatahtoiseksi, määrätietoiseksi ja omaääniseksi ohjaajaksi, jolla on myös pedagogista kompetenssia. Millainen on Maarit Ruikan oma ääni?

Oma äänestä on vaikea itse mennä sanomaan mitään. Luulen, että se on sitä, mitä itse olen ihmisenä. Kooste lappilaista maanisuutta ja peräänantamattomuutta, herkkyyttä ja räjähtävää tunnetta tarpeen vaatiessa sekoitettuna analyttisyyteen pyrkivään kokonaisuuden rakentajaan, joka iltahämärissä haluaa turvalliseen syliin nukkumaan.

5. Olet toiminut puolen vuoden ajan Teatterikorkeakoulun ohjaajantyön professorina. Pesti kestää vuoden 2010 loppuun asti. Miten työ on lähtenyt käyntiin ja millaisia tavoitteita olet asettanut professorin työllesi?

Aloitin työt helmikuun puolivälissä, kun sain Saision Tunnottomuuden ensi-iltaan Oulun kaupunginteatterissa. Olen innoissani uudesta tehtävästäni, päivät vain ovat olleet ympäröityä ja aikaa palaa kaiken uuden oppimiseen. Toivoisin, että ohjaajantyön professorina voisin vahvistaa oppilaiden kehittymistä taiteilijoiksi, joilla on kyky analysoida, arvioida ja soveltaa tietotaitoaan aiheisiin, jotka heitä itseään kiinnostavat. Opiskeluaikana on tärkeää löytää omat aiheet ja muotokieli sekä identiteetti työryhmän jäsenenä ja vetäjänä. Opetuksen pitää perustua luottamukseen, henkilökohtaisuuteen ja koulutuksen lähtökohtana on oltava tasa-arvo, yhteisöllisyys ja kaikkien osapuolten taiteellisten pyrkimysten ja ammatillisen osaamisen kunnioittaminen.

Haastattelu: Olli Tiuraniemi

Maarit Ruikka on kotoisin Rovaniemeltä, Peltäjäkosken kylästä. Hän valmistui peruskoulun luokanopettajaksi Lapin korkeakoulusta 1981, minkä jälkeen hän työskenteli luokanopettajana. Leipätyön ohella Ruikka ohjasi Lapin ylioppilasteatteriin puolenkymmentä esitystä, joista *Timo K. Mukan* teksteihin perustuva *Lumen pelko* edusti Suomea Wienin kansainvälisillä teatterifestivaaleilla 1986. Teatterin pariin Ruikka

siirtyi täysipäiväisesti 1980-luvun lopulla. Teatterikorkeakoulun ohjauksen koulutusohjelmasta hän valmistui 1992.

Olli Tiuraniemi

Lea Karhumaa – elän ilimojen mukkaan

– Hyvät ihmiset – pysähtykää. Istukaa alas kiireimmäksi aikaa ja pitäkää elämässä tauko, vetäkää henkeä ja rauhoittukaa. Ottakaa etäisyyttä. Kaukaa näkee paremmin, mihin kannattaa ryhtyä, sanoo 45 vuoden uran kirjastoalalla tehnyt ja kesällä eläkkeelle jäävä erikoissuunnittelija Lea Karhumaa.

Lea Karhumaa on pitkän linjan opiskelija. Heti kohta Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa Tampereella 1963 suoritettun kirjastotutkinnon jälkeen hän ryhtyi opiskelemaan Oulun yliopistossa työn ohessa suomen kieltä. Hän valmistui humanististen tieteiden kandidaatiksi 1968 ja filosofian kandidaatiksi 1976. Tutkintojen väliin mahtui perheen perustaminen.

Vuosina 1961–1963 Lea Karhumaa työskenteli Oulun kaupunginkirjastossa. Hänen ensimmäisenä työnään oli järjestellä kirjat hyllyissä oikeaan järjestykseen. Oulun yliopiston kirjastossa hän työskenteli kirjastoamanuenssina 1963–1971.

Vaikka tekniikka onkin kehittynyt, Lea Karhumaa korostaa, että perusasiat kirjastoissa ovat pysyneet samoina. Kirjastotyöntekijöiden täytyy tietää edelleen jotakin myös kirjojen sisällöstä, varsinkin yleisissä kirjastoissa, jotta he pystyvät neuvomaan asiakkaita.

– Tieteellisissä kirjastoissa kysyjät ovat itse sisällön asiantuntijoita, mutta toki niissäkin työntekijöiden on pystyttävä analysoimaan, luettelemaan ja luokittelemaan kirjallisuutta, Karhumaa sanoo.

Tieteellisissä kirjastoissa työntekijöistä on tullut yhä enemmän kouluttajia. Esimerkiksi opiskelijat tarvitsevat paljon koulutusta tiedon hankinnassa.

– Tieteelliset kirjastot tulisi mieltää opiaineissa entistä enemmän osaksi opetusta opintojen kaikissa vaiheissa. Useissa yliopistoissa kirjastot elävät yliopistosta erillään omaa elämäänsä. Olin alusta lähtien mukana suunnittelemassa Lapin yliopiston

kirjastoa ja jo tuolloin lähtökohtanamme oli, että meillä kirjastosta tulee kampuksen sydän, Karhumaa muistelee.

Karhumaan mukaan Lapin yliopistossa tiedekunnat ymmärtävät kirjaston merkityksen hyvin. Erityisesti hän kiittelee taiteiden tiedekuntaa, joka oivalsi jo alkumetreillä kirjaston arvon ja merkityksen taiteen opetuksessa ja tutkimuksessa.

Lea Karhumaa on pitänyt aina uuden suunnittelemisesta. 1970- ja 1980-luvuilla hän puhui paljon suunnitelmistaan myös muille. Vuosien varrella puhe on hiljentynyt ja työ on muuttunut suunnittelutyöksi. Vuonna 2002 hän katsoi tehneensä riittävästi Lapin yliopiston kirjaston kehittämiseksi ja niinpä hän siirtyi erikoissuunnittelijaksi yliopiston hallintoon.

– 23 vuotta (1979–2002) kirjaston johtajana riitti. Työt tulivat vuosien myötä liian tutuiksi, joten ajattelin vielä kerran vaihtaa tehtävään, jossa voisin tehdä jotakin uutta ja hyödyntää pitkää kokemustani, Karhumaa pohtii.

Eläkepäivilleen Karhumaalla ei ole mitään suunnitelmaa. Hän aikoo elää ilimojen mukkaan. Tosin pihaa hän aikoo hoitaa, mutta sitäkin vain silmän iloksi. Mietittäväksi tulee, jääkö perhe Rovaniemelle vai muuttaako Ouluun. Hän arvelee Rovaniemen voittavan, koska mies halunee säilyttää vapaan metsästysoikeuden.

Karhumaa on hiukan huolissaan yleisten kirjastojen tehtävien laajenemisesta myös muille palvelualueille. Kirjastoista on tehty kunnan yleisiä tietokeskuksia, eräänlaisia tavarataloja, minkä seurauk-

N.H.

– Tullessani töihin Lapin yliopiston kirjastoon jouduin lähtemään liikkeelle nolatilanteesta. Minulla oli ainoastaan tyhjä huone. Nyt kirjastossa on yli 200 000 nidettä. Ei ole mikään ihme, että varsinkin urani alussa tuntui siltä, että työ on todellista tekemistä eikä mitään näpertelyä. Kokoelmaa kasvatettiin hartiavoimin ja samalla suunniteltiin uutta kirjastorakennusta, Lea Karhumaa muistelee.

sena kirjastojen perinteinen rooli on hämärtynyt.

– Olen sitä mieltä, että kirjastojen tulisi keskittyä hyviin kirjallisuuskokoelmiin, Karhumaa sanoo.

Virtuaalisuudesta huolimatta Karhumaa ei ole huolissaan kirjan tulevaisuudesta.

– Kirja on ja pysyy vielä pitkään parhaana käyttöliittymänä ja kaiken muun ohella kirja voi olla myös taide-esine, hän sanoo. ●

Maija Saarinen: Hyvin suunniteltu päivärytmi mahdollistaa urheilun ja opiskelun

1. Olet opiskellut aikuiskasvatusta ja parhaillaan opiskelet luokanopettajaksi. Onko opettajan ammatti lapsuuden haave vai heräsikö kiinnostus alalle vasta myöhemmin?

Rovaniemelle minut toivat vuonna 2001 aikuiskasvatuksen opinnot sekä runsaslumiset talvet ja Ounasvaaran mahtavat ladut, jotka mahdollistivat maastohiihdon harjoittamisen opintojen ohella. Opinnot eivät kuitenkaan maistuneet ja lähdin vuodeksi opiskelemaan ja urheilemaan Yhdysvaltoihin Renoon, Nevadan osavaltioon. Siellä opintojen ja urheilun yhdistäminen oli huomattavasti helpompaa kuin Suomessa. Vaihdivuosi piristi mukavasti peruskoulusta alkanutta 14-vuotista opiskeluputkeani. Tuolloin alkoi myös kiehtoa ajatus siitä, että minusta tulisi opettaja, joten päätin tilata hakupaperit luokanopettajakoulutukseen. Hyväällä 'tuurillani' pääsin sisään.

2. Olet mukana viime syksynä toimintansa aloittaneessa Lapin urheiluakatemiassa, joka auttaa huippu-urheilijoita ja huipulle pyrkiviä lupauksia yhdistämään opinnot ja urheilun. Miten opintojen ja urheilun yhdistäminen on osaltasi onnistunut?

Opiskelun ja urheilun yhdistäminen on työlästä ja aina joutuu luopumaan jostakin. Olen toki oppinut järjestelemään päivärytmini niin, että ehdin sekä treenata että opiskella. Päivät tosin venyvät helposti pitkiksi, kun illalla opiskelujen jälkeen lähdän vielä lenkille. Jos vain tyytyy siihen, että on väsynyt, ei lenkille tule lähdettyä eikä kunto nouse.

Urheiluakatemia on pyörinyt Rovaniemellä vasta vuoden. Se tarjoaa opiskelijoilleen opintojen ohjausta sekä lihaskuntopalveluja. Olen jo opintojen siinä vaiheessa, että en oikeastaan enää tarvitse opintojen ohjausta, lihaskuntoa kylläkin. Yliopiston henkilökunnalle urheiluakatemian toiminta on vielä melko uutta ja vierasta, joten sitä ei ole pystynyt hyödyntämään opinnoissa kovin paljon. Esimerkiksi tenttien tekeminen leireillä ei ole juurikaan mahdollista. Huvittavaa on, että etenkin sivuaineessani liikunnassa opintojen yhdistäminen urheiluun on varsin hankalaa.

3. Olet menestynyt maastohiihdossa SM-tasolla. Kaksois-siskosi Aino-Kaisa sivakoi viime vuonna kuitenkin sukkelammin. Onko tulevien vuosien tavoitteenasi lykkää hänestä ohii?

Meillä ei ole tapana vertailla suorituksiamme. *Aino-Kaisa* on ammatiltaan hiihtäjä ja minä täysipäiväinen opiskelija.

Tavoittelen menestystä hiihdossa omalla tasollani ja Aino-Kaisa omallaan. Olemme onnellisia toistemme menestyksestä ja kannustamme toisiamme, vaikka aina ei menisikään niin hyvin. Totta kai meillä molemmilla on tavoitteena tulla vielä paremmiksi hiihtäjiksi ja mennä lujempaa. Tulevaisuushan sen näyttää.

4. Valmistut tulevaisuudessa luokanopettajaksi. Mitä odotat tulevalta työltäsi opettajana ja minkä näet olevan työn suurimmat haasteet nykypäivänä?

Opettajan työ on täynnä haasteita mutta myös mahdollisuuksia. Toivon, että tulevassa työpaikassani olisi toimiva työyhteisö ja että minulla olisi mukava luokka. Työpaikan tulisi myös olla sellainen, että se tukisi ja antaisi mahdollisuuksia ihmisenä ja opettajana kehittymiseen. Suurimmaksi haasteeksi tulevaisuudessa koen oppilaiden heterogeenisyyden, sillä opinnot eivät mielestäni anna tarpeeksi tietoa kohdata erilaisia oppilaita monine ongelmineen. Lisäksi koen haastavana oppilaiden vanhempien kohtaamisen ja heidän kanssaan toimimisen, koska tämä tulee uutena asia-na työelämään siirryttäessä.

Haastattelu: Sari Väyrynen

Opin polulla

Hollolasta kotoisin oleva **Maija Saarinen** opiskelee luokanopettajaksi, harrastaa aktiivisesti maastohiihtoa ja aloittelee uudelleen uraansa juoksijana. Rovaniemelle urheilevan opiskelijan toivat opiskelupaikan lisäksi runsaslumiset talvet ja hyvät harjoitusmaastot.

N.H.

Ohjelmistojen turvallinen kehitys edellyttää muutoksia lainsäädännössä

Tietoturvallisuudesta on tullut sähköisen hallinnon ja kaupankäynnin kynnyskysymys. Alan investoinnit ovat suuria, joten lainsäätäjän on otettava asian vakavasti. Oikeustieteen kandidaatti *Jari Råmanin* väitöstutkimuksen mukaan nykyinen lainsäädäntö keskittyy kuitenkin vain ehkäisemään ja vähentämään turvattomien ohjelmistotuotteiden haitallisia vaikutuksia.

Turvattomien ohjelmistojen aiheuttamat kustannukset eivät kohdistu ohjelmistovalmistajiin, vaan jäävät käyttäjien maksettaviksi. Ostajien mahdollisuudet erottaa turvallinen ohjelmisto turvattomasta ovat varsin vähäiset.

– Asiakkaat ovat ryhtyneet vaatimaan ohjelmistovalmistajilta takeita tuotteiden turvallisuudesta. Ilman sääntelyllistä väliintuloa ohjelmistotuotteiden turvallisuus ei kuitenkaan kohene riittävästi, koska markkinoilla ei ole riittäviä kannustimia turvallisten ohjelmistotuotteiden kehittämiseksi, Råman sanoo.

Nykyisistä sääntelykeinoista tuotevastuu ja haavoittuvuusraportointi osoittautuvat tutkimuksessa nyky muodossaan riittämättömiksi.

– Ohjelmistomarkkinat pyrkivät karttamaan tuotevastuuta viimeiseen asti, eikä lainsäätäjällä sen enempää kuin tuomioistuimillakaan ole ollut keinoja muuttaa tilannetta. Yksi keskeinen väline vahingollisten seurausten välttämiseksi on haavoittuvuusiensa saattaminen ohjelmiston kehittäneen tahon sekä suuren yleisön tietoon, mutta tätä mahdollisuutta ei ole

N.H.

otettu riittävästi huomioon turvallisten ohjelmistojen kehittämisessä, Råman sanoo.

Råman ehdottaakin ohjelmistovirheille selkeää vastuun asettamista lainsäädännön keinoin tai vähintäänkin haavoittuvuuksia koskevan tiedon entistä parempaa hallintaa.

– Haavoittuvuusraportointi julkisen vallan tukemana sääntelyn muotona on jo saanut aikaan muutosta kohden turvallisempien ohjelmistojen kehitystä. Pelkkä ohjelmistovirheiden jälkikäteinen korjaaminen ei kuitenkaan riitä. Mikäli haa-

voittuvuusraportoinnin avulla halutaan todella vaikuttaa turvallisten ohjelmistojen kehitykseen, on tieto ohjelmistovirheistä sekä niiden syistä ja seurauksista otettava systemaattisemmin ja laajemmin käyttöön ohjelmistokehityksessä, Råman sanoo.

Väitös 26.5.2006

Jari Råman: *Regulating Secure Software Development. Analysing the potential regulatory solutions for the lack of security in software*

Neuvottelukunta: Lapissa säilytettävä laaja-alainen kauppatieteellinen koulutus

Lapin yliopiston neuvottelukunta otti kokouksessaan 16.5.2006 tiukasti kantaa kauppatieteellisen koulutuksen puolesta.

Neuvottelukunnan mukaan Lapin työllisyys ja hyvinvointi ovat tulevaisuudessa entistä enemmän yksityisen yritystoiminnan varassa. Tuotteiden ja palveluiden kaupallistaminen on hyvinvoinnin avainkysymys. Lappiin on vaikea saada esimerkiksi myynnin ja markkinoinnin osaajia etelästä, joten on erittäin tärkeää, että yliopiston kauppatieteellisen alan koulutus on jatkossakin riittävän laaja-alaista ja korkeatasoista, jotta se voi tarjota alueelle asiantuntijoita, jotka kykenevät kokonaisvaltaiseen yritystoiminnan kehittämiseen ja johtamiseen. Oulun yliopiston ehdotusta kauppatieteellisen alan virkojen siirtämises-

tä Ouluun neuvottelukunta pitää mahdollisena.

Riittävän laaja-alaisuuden turvaamiseksi maisteriohjelmien tulee neuvottelukunnan mukaan suuntautua matkailun liiketoimintaosaamisen ohella myös muihin yliopiston vahvuuksiin, kuten design managementin, johtamisen sekä liiketoiminnan juridiikan kysymyksiin. Lisäksi olisi tärkeää, että yliopisto löytäisi tavan, jolla voidaan varmistaa riittävä liiketoimintaosaamisen sivuainetarjonta yliopiston kaikille tiedekunnille.

Neuvottelukunnan kantana on, että Lapin yliopistolla tulee olla oikeus antaa edellä ku-

vatussa laajuudessa kauppatieteellisen alan tutkintoja. Vain näin voidaan varmistaa koulutuksen sisällöllinen kehitys, parhaat mahdolliset opiskelijat sekä osaava henkilökunta.

Neuvottelukunta käsitteli myös Lapin korkeakouluysteistyön kehittämistä. Lapin korkeakouluysteistyön vahvistamisen tavoitteena on, että yhteisö toimii tasavertaisen kumppanuuden periaatteella tavoitteenaan laadukas korkeakoulukokonaisuus, joka rakentuu dualimallin pohjalta, palvelee aluetta ja on myös kansainvälisesti houkutteleva.

In Memoriam

Tuure Salo

**Kaupunginjohtaja, oikeustieteen kunniatohtori
Tuure Salo kuoli 19.4.2006.**

Rovaniemellä vuonna 1921 syntynyt Tuure Salo suoritti ylemmän oikeus-tutkinnon Helsingissä vuonna 1947, jonka jälkeen hän toimi asianajajana Helsingissä ja Kemissä. Rovaniemen Säästöpankin toimitusjohtajana Salo aloitti vuonna 1950. Rovaniemen kauppalan- ja sittemmin kaupunginjohtajana hän toimi vuosina 1963–1984. Työuraan mahtui vielä kaksi kautta kansanedustajana 1960-luvulla ja toiminta oikeusministerinä 1977–1978.

Lapin matkailualan koulutuksen kehittämiseen Salo vaikutti merkittävästi hoitaessaan Rovaniemen hotelli- ja ravintolakoulun johtokunnan puheenjohtajuutta vuosina 1971–1985. Lapin korkeakouluopetuksen kehittämiseen ja yliopiston perustamiseen Tuure Salo vaikutti aktiivisesti toimimalla Lapin korkeakouluseuran valtuuston puheenjohtajana vuosina 1971–1984, Lapin korkeakouluopetuksen suunnittelutoimikunnan jäsenenä 1974–1977 sekä jatkosuunnittelutoimikunnassa ja Lapin korkeakoulun väliaikaisen hallituksen jäsenenä vuosina 1981–1983.

Lapin yliopisto myönsi vuonna 1992 Tuure Salolle oikeustieteen kunniatohtorin arvon hänen ansiokkaasta toiminnastaan Lapin yliopiston perustamiseksi ja oikeustieteellisen koulutuksen aloittamiseksi Lapissa.

Markku Kiikeri dosentiksi

Lapin yliopiston hallitus nimitti kokouksessaan 10.5.2006 Doctor of Laws Markku Kiikerin eurooppaoikeuden dosentiksi oikeustieteiden tiedekuntaan.

Doctor of Laws *Markku Kiikeri* valmistui oikeustieteen kandidaatiksi Turun yliopistosta 1992. Master of International and Comparative Law -tutkinnon hän suoritti Vrije Universiteit Brusselsissa 1992 ja Doctor of Laws -tutkinnon European University Institutessa Firenzessä 1999. Kiikeri on toiminut tutkijana 1990-luvun alusta lähtien lukuisissa kansallisissa ja kansainvälisissä tutkimushankkeissa. Turun yliopiston kansainvälisen oikeuden ja eurooppaoikeuden professorina hän toimi 1999–2000.

Lisäksi hallitus nimitti opintotukilautakunnan, asetti kauppatieteellisen koulutuksen ja tutkimuksen organisointityöryhmän, asetti työryhmän valmistelemaan suunnitelmaa Lapin yliopiston opettajakoulutuksen rakenteelliseksi kehittämiseksi sekä asetti työryhmän kehittämään Pohjois-Suomen yhteiskuntatieteellistä koulutusta ja tutkimusta.

Soile Veijola liikuntamatkailun dosentiksi Jyväskylään

Matkailun kulttuuritutkimuksen professori (ma) Soile Veijola on nimitetty liikuntamatkailun dosentiksi Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekuntaan 1.6.2006 alkaen.

Soile Veijola väitteli vuonna 1998 Helsingin yliopistossa sosiologian op-piaineessa. Hän on toiminut kulttuurimatkailun yliassistenttina Lapin yliopistossa vuosina 1998–2003, jonka jälkeen yliassistenttuuri muutettiin professuuriksi. Veijola on hoitanut professorin virkaa määräaikaisena sen perustamisesta alkaen.

Soile Veijola on kirjoittanut kirjoja ja artikkeleita sosiologiasta, sukupuolesta, matkailun kulttuuritutkimuksesta ja urheilusta. Veijolan uusin projekti on Turismi työnä -tutkimushanke, jossa hän on tutkijana ja vastuullisena johtajana.

Let's Play -projektia esitellään Tartossa

Kasvatustieteiden tiedekunnan mediapedagogiikkakeskuksen tutkijat Pirkko Hyvönen ja Marjaana Kangas osallistuvat Tartossa heinäkuussa 2006 järjestettävään konferenssiin neljällä eri esityksellä.

Hyvösen ja Kankaan esitykset perustuvat Let's Play -projektin tutkimuksiin, joiden keskiössä on leikillinen oppimisympäristö oppimisen, ohjaamisen, leikkimisen ja pelaamisen näkökulmasta. Tartossa kuullaan myös opettajien näkemyksiä leikin merkityksestä arjen kouluopetukselle sekä käsitellään opettajan roolia leikillisessä toiminnassa.

Konferenssissa on esillä myös *Annakaisa Kultiman* kehittämä Eri-lainen Maailma -pelikonsepti, joka antaa opettajille mahdollisuuden liittää haluamiaan opetussuunnitelman sisältöjä valmiiseen pelirunkoon. Kultima ja Marjaana Kangas toteuttivat myös Eri-lainen Maailma -opetuskokeilun, joka osoittaa, että luova toiminta kannustaa ja innostaa lapsia tuottamaan peliin sisältöjä sekä edesauttaa oppimista.

www.ut.ee/jure2006

Kirjastot yhteistyöhön etäopiskelijoiden tukemiseksi

Suosiotaan kasvattava etäopiskelu on tuonut mukanaan tarpeen kehittää monimuotoista opetusta, edistää korkeakoulujen välistä yhteistyötä sekä saattaa palveluita lähemmäksi opiskelijoita.

Näihin haasteisiin pureudutaan Lapin korkeakoulujen etä- ja virtuaaliopetuksen kehittämishankkeessa (LEVIKE), joka tukee Maakuntakorkeakoulun toteuttamista. Sen rahoituksesta vastaavat Euroopan sosiaalirahasto ja Virtuaaliammattikorkeakoulu. Keskeisenä osana LEVIKE-hanketta on tiedon ja tuen levittäminen Lapin kuntiin – etäopiskelijoiden ulottuville. Alueellista tukiverkostoa on ryhdytty rakentamaan kouluttamalla etätutoreita sekä tiivistämällä yhteistyötä Lapin korkeakoulukirjastojen ja kunnankirjastojen välillä.

Kirjastoyhteistyön tavoitteena on jakaa osaamista sekä muodostaa verkosto, jonka varassa etäopiskelijoiden tiedontarpeisiin voitaisiin vastata mahdollisimman hyvin nyt ja tulevaisuudessa. Lapin yliopiston sekä Rovaniemen ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulujen kirjastoissa verkoston jatkuvuuden takaavat yhteyshenkilöt, jotka ovat kouluttaneet kunnankirjastojen virkailijoita viime lukuvuoden ajan.

Lapin kunnankirjastoista hankkeessa ovat mukana Sodankylän, Inarin, Utsjoen, Pelton, Kittilän, Posion, Ylitornion, Enontekiön, Muonion ja Kolarin kirjastot. Vastaisuudessa kirjastoilla on tarjota kohdennettua tukea etäopiskelijoille: apua tiedonhaussa ja verkkoympäristöjen käytössä sekä aikaisempaa suorempi yhteys Lapin korkeakoulukirjastoihin. Kun tuki löytää tarvitsijansa, Lapin välimatkat eivät tunnu etäopiskelijoista enää pitkiltä.

Lust, Luxury & La La Land

Valokuvat: Santeri Happonen

Asun suunnittelijat ovat Heidi Valjus ja Riitta Mettomäki.

Tekstiili- ja vaatetusalan opiskelijoiden ainejärjestö Lyteva ry järjesti vuosittaisen muotinäytöksensä yhdessä tekstiili- ja vaatetusalan laitoksen kanssa Rovaniemen taidemuseolla toukokuussa. Lust, Luxury and La La Land -näytöksessä oli esillä niin näyttäviä uniikkipukuja kuin kaupallisia käyttövaatteitakin 43 suunnittelijalta. ●

Asun suunnittelija on Emma Vuorinen.

Filosofian opiskelijoille yhdistys

Lapin yliopiston filosofian opiskelijat ovat perustaneet yhdistyksen, joka toimii filosofisesti asennoituneiden opiskelijoiden yhdyssiteenä ja keskustelufoorumina. Kyseessä on poikkiteollinen sivuainejärjestö, jossa on jäseniä jo yliopiston kaikista tiedekunnista. Yhdistyksen perustamiskokous pidettiin 4.5.2006. Kesällä yhdistys järjestää mm. vierailuja ja keskustelutilaisuuksia. Lisätietoja: *Suvi Lamminpää*, slamminp@ulapland.fi

YHDESSÄ OLEMME
 ★★★★★ VAAHVOJA ★★★★★

Liity jäseneksi!

INFORMAATIOALAN AKATEEMISET ry (INA) on kirjastonhoitajien, informaattikkojen ja muiden informaatioalan asiantuntijoiden ammattiyhdistys. INA kuuluu akavalaiseen Tieteentekijöiden liittoon.

INA tuo esiin osaamisesi ja hoitaa edunvalvontaasi myös UPJ-asioissa.
www.informaatioalanakateemiset.fi

Naistutkimuksen maisteriohjelma Lapin yliopistoon

Opetusministeriö hyväksyi Lapin yliopiston naistutkimuksen maisteriohjelman maisteriohjelmaa koskevaan asetukseen. Syksyllä 2006 alkava ohjelma on yliopiston ensimmäinen pysyvä maisteriohjelma.

Kaksivuotinen ohjelma antaa tieteelliset valmiudet naistutkimuksen teoreettisten, filosofisten ja metodologisten kysymysten hallintaan sekä ammatilliset valmiudet työelämän ja yhteiskunnan tasa-arvotyöhön ja sukupuolikulttuurien kehittämiseen. Ohjelma toteutetaan yhteistyössä kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisten oppiaineiden kanssa. Opinnot koostuvat naistutkimuksen teorian, metodologian ja tasa-arvotyön opinnoista. Opintoihin kuuluu myös jonkin yhteiskunta- tai kasvatustieteellisen alan syventäviä opintoja.

– Ohjelman monipuolisuus avaa opintoväylän monista eri opintotaustoista tuleville naistutkimuksen opiskelijoille ja mahdollistaa samalla opintojen suuntaamisen naistutkimuksen teoreettisiin tai filosofisiin teemoihin, kuvaa naistutkimuksen professori *Päivi Naskali* uutta maisteriohjelmaa.

Naistutkimuksen opetuksella ja tutkimuksella on Lapin yliopistossa 15-vuotinen historia ja sitä on kehitetty pitkäjänteisesti ja monitieteisenä yhteistyönä. Valtakunnallisesti naistutkimus on vähitellen vakiintunut tieteenalana ja sitä on kehitetty tiiviin valtakunnallisen yhteistyön avulla.

– Eryteisesti vuonna 2002 perustettu Hilma-verkosto on tiivistänyt eri yksiköiden yhteistyötä. Opetusyhteistyötä tehdään aineopinnoissa ja jatkossa myös maisteriopinnoissa, Naskali sanoo.

Naistutkimuksen maisteriohjelmaa on tällä hetkellä Lapin yliopiston lisäksi Helsingin, Tampereen ja Jyväskylän yliopistossa sekä Åbo Akademiassa. Ohjelmien välillä käydään keskustelua tieteellisistä vaatimuksista sekä yksikkökohtaisista profileista. Lapin yliopiston maisteriohjelma keskittyy erityisesti koulutukseen ja kasvatukseen sekä sosiaalisten ilmiöiden ja kulttuuristen merkitysten tutkimukseen, mikä yhdistyy luontevasti feministisen tiedon rakentumista ja sukupuolta koskevaan teoreettiseen ajatteluun.

Alueiden Lappi valottaa Lapin erityispiirteitä

Lapin yliopistokustannuksen julkaisemassa *Alueiden Lappi*-kirjassa tarkastellaan ja arvioidaan Lapin eri alueiden erityispiirteitä talouden, historian, politiikan ja kulttuurin näkökulmista. Kirjan on toimittanut filosofian tohtori, akatemiatutkija *Maria Lähteenmäki*.

Artikkeleissa valotetaan mm. sitä, miten Lapin eri alueet on mielletty, miten niitä on rakennettu ja ylläpidetty ja miten Lapin lääni ylipäätään on tietoisesti koostettu yhdeksi kokonaisuudeksi. Muita kiinnostavia kysymyksiä ovat mm. mikä on Peräpohjolan ja Lapin ero? Miksi Rovaniemi ja Kemi eivät mahdu samaan kuvaan? Mitä oikeastaan tarkoittaa pohjoinen ulottuvuus? Missä menee pitkän piimän raja ja miten museoliike kotiutui Lappiin?

Kokoelman kirjoittajat ovat historian, kansatieteen, taidehistorian, maantieteen, uskontotieteen ja työelämän tutkijoita ja ammattilaisia, jotka ovat kotoisin Lapista tai tuntevat muuten Lapin oloja.

Tutkimus ei ole tunteiden autioma

Kasvatuspsykologian professori, ”rakkausprofessori” *Kaarina Määtän* toimittama teos *Tunteiden rakkaus ja rikkaus – avaimia tunteiden tulkintaan* kartoittaa suomalaisten tunne-elämää laidasta laitaan. Teoksessa käsitellään mm. häpeää ja syyllisyyttä, surua ja iloa sekä ennen kaikkea rakkauden luovaa voimaa.

Antologian kirjoittajia yhdistää tunteiden tutkimus, vaikka he edustavat eri tieteenaloja ja piirtävät kukin omalla tavallaan kuvaansa tunnemaailmasta sekä sen kohtaamisesta tutkimuksen keinoin.

Kulttuurinen näkökulma markkinatutkimukseen

Markkinoinnin professoreilta *Anu Valtoselta* Lapin yliopistosta ja *Johanna Moisanderilta* Helsingin kaupakorkeakoulusta on ilmestynyt englanninkielinen kirja laadullisesta markkinatutkimuksesta.

Qualitative Marketing Research: A Cultural Approach avaa kulttuurista näkökulmaa markkinoinnin ja kuluttajatutkimukseen. Kirja antaa uusia näkökulmia myös kulttuurisista näkökulmista kiinnostuneille talous- ja yhteiskuntatieteilijöille. Liike-elämän asiantuntijoille kirja tarjoaa keinoja suunnitella ja toteuttaa markkinatutkimusta, joka ottaa huomioon markkinakäyttäytymisen kulttuuriset piirteet. Kirjan on kustannut SAGE.

Et elä itseäsi varten

Et elä itseäsi varten! sisältää kaikki rehtori *Esko Riepulan* avajaispuheet Lapin yliopiston (korkeakoulun) rehtorina vuosilta 1979–2005. Hänen puheidensa painopisteitä ovat olleet yleisemmät yliopistolaitokseen liittyvät aatepoliittiset virtaukset, hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämiseen ja kehittämiseen liittyneet kysymykset, alue- ja paikallishallinto sekä yhteisöllisyyteen ja kulttuurielämään liittyvät aiheet.

Rehtori Riepulan eräs johtopäätös on, että yliopistojen todelliset voimavarat eivät ole valtiovarainministerin budjettikirjassa vaan siinä hengen liikkeessä sekä tiedon ja totuudellisuuden janossa, jonka yliopisto kykenee yhteisönsä jäsenissä herättämään.

Juhlakirja Lapin kuvataideseura Palakselle

Lapin kuvataideseura Palas ry. täyttää kuluvana vuonna 40 vuotta. Merkkivuotta juhlistaakseen Palas on julkaissut juhlakirjan *Taiteen polulla*. Julkaisun ovat toimittaneet lehtori *Sisko Ylimartimo* ja professori *Tuija Hautala-Hirvioja* Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnasta. Kirja koostuu heidän sekä taidehistorian opiskelijoiden artikkeleista, joissa Palaksen taidetta on tarkasteltu nostamalla esille keskeisiä teemoja: koulutus- ja näyttelytoimintaa, maisema- ja henkilökuvausta sekä mytologisia fantasia- ja enkeliaiheita. Lisäksi on esitelty alaston- ja kukkamaalauksia, kuvanveistoa sekä tekstiili- ja abstraktia taidetta.

Puheenvuoroja perheestä

Sosiaalityön professori *Liisa Hokkanen* on yhdessä *Maritta Sauvolan* kanssa toimittanut kirjan *Puhumattomat paikat. Puheenvuoroja perheestä*. Kirjassa 11 asiantuntijaa tarkastelee erityisesti lasta ja perhettä lapsen lähielinympäristönä. Puheenvuorot käsittelevät yhteiskuntapolitiikkaa, perhepolitiikkaa, perheiden tukipalveluita sekä perheiden arkea varjostavia kipeitä asioita, kuten turvattomuutta, lähisuhdeväkivaltaa, lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, vanhemman mielenterveysongelmaa, lapsen vammaisuutta ja vanhempien alkoholinkäyttöä. Perheiden arjen erityislanteita kirjoittajat tarkastelevat mm. vallan, puheeksi ottamisen ja palvelujen tavoitettavuuden näkökulmista.

Politiikassa ollaan taitavia pelkistämään asiat mahdollisimman yksinkertaisiksi. Näin pystytään kommunikoimaan monimutkaisista asioista, jotka muutoin saattaisivat jäädä kansan ulottumattomiin.

Eräs ulottuvuus tässä yksinkertaistamisen logiikassa on välttämättömyyksiensä rakentaminen. Vaikka poliittisille päätöksille on useimmiten olemassa useita vaihtoehtoja, todellisuus pyritään esittämään niin kuin vaihtoehtoja ei olisi. Kun välttämättömyys astuu kuvaan, vähempiarvoiset piiperrykset pitää unohtaa. Välttämättömyydet ovat politiikassa olleet erityisesti valtiopäämiesten ja suurten johtajien – kekkosten, viinasten ja lipposten – työkalu, jolla tuotetaan vaihtoehtottomuuden politiikkaa.

Moraalit ja eettiset ulottuvuudet jäävät usein välttämättömyyksiensä varjoon. Ne ovat välttämättömyyden politiikassa koristeita, joilla voidaan tarpeen vaatiessa kaunistella tekoja tai puheita. Välttämättömyyden logiikassa muut arviointikriteerit ovat toissijaisia, ja niiden esittäjät enemmän tai vähemmän ymmärtämättömiä sinisilmisiä.

Moraali ja välttämättömyyden pakot

Yliopistolaitos on yhteiskuntansa kuva: moraali ja välttämättömyydet ovat samalla tavalla läsnä kuin politiikassakin. Jos politiikassa välttämättömyydet ovat usein luonteeltaan voimapolitiittisia, niin nykyisessä yliopistolaitoksessa välttämättömyyden logiikan määrittelee raha. Sillä saralla ollaankin päästy jo pitkälle: akateemiset käytännöt sekä yliopistopuhe yleisesti ottaen on puhetta rahasta ja kehityksestä.

Rahan mahti on aiheuttanut moraalisia syrjähyppyjä. Muun muassa tutkimusrahoitukseen liittyvät tapaukset eivät ole antaneet mairittelevaa kuvaa yliopistojen moraalista selkärangasta.

Uutena moraalien koetinkivenä on kansainvälistymisen mukanaan tuomat uudet tilaisuudet ja houkutukset. Seireenit merten takaa voivat loihtia silmien eteen monia auvoisia tulevaisuuden kuvia: mentaalisia pikavoittoja, mainetta ja mammonaa. Huolimatta uhkaavasta vauhtisoikeudesta kansainvälistyvissä toiminnassa yliopistojen pitää olla entistä tarkempi omista moraalista sitoumuksistaan.

Globaalissa maailmassa Lapin yliopistokaan ei ole syrjässä. Täällä tehtävien ratkaisujen pitää olla moraalisesti ja eettisesti perusteltuja – tai ainakin ratkaisuja pitää olla valmis arvioimaan myös moraalien näkökulmasta. Nykyisessä ylikansallisessa elämänmenossa moraalisiin liittyvät asiat eivät ole kuorutusta tai haihattelua, vaan joskus ne saattavat kaapata koko agendan. Tämän vuoksi on syytä ymmärtää omien, paikallisten tekojen seuraukset globaalin moraalien näkökulmasta – kuitenkin ilman itsesyytöksiä kiperätyvää moralismia.

Yliopistot ovat yhteiskunnan suunnannäyttäjiä, joiden eettisen ja moraalisen eetoksen täytyy olla esimerkillistä. Siihen ei pidä sotkea opportunistista hamuilua moraalien harmaille vyöhykkeille. Vaikka järki ja rahat menisivät, olisi hyvä, että edes hitunen moraalista säilyisi. Vai onko niin, että köyhän on vaikea olla eettinen?

Yliopiston kesä

Yliopisto on suljettuna yleisöltä 3.–23.7.2006.

Kirjastojen kesäaukioloajat

Pääkirjasto

Ma 9–18, ti–pe 9–16

Kirjasto on suljettuna 3.–26.7.2006.

Taidekirjasto

Ma–pe 10–16

Kirjasto on suljettuna 23.6.–6.8.2006.

Arktisen keskuksen kirjasto

Ma–pe 10–17

Kirjasto on suljettuna 30.6.–11.7.2006.

Kirjastot ovat suljettuina kesälauantaisin ja juhannusaattona 23.6.2006. Torstaina 22.6.2006 kirjastot suljetaan jo klo 14. Kesäaukioloajat ovat voimassa 27.8.2006 asti.

Yliopiston lukuvuoden avajaisia ja taiteiden tiedekunnan uudisrakennuksen vihkiäisiä vietetään maanantaina 4.9.2006.

Lapin yliopisto toivottaa
työntekijöilleen ja
yhteistyökumppaneilleen
virkistävää kesää!

Lisää ajankohtaisia
tapahtumia
nettisivuillamme:

www.ulapland.fi/tapahtumat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

*aurinkoa
arkipäivään
hymyä
huomiseen*

Siivous- ja toimitilapalvelut

SOL Palvelut Oy
Pohjolankatu 4-6, 96100 Rovaniemi
puh. 0205 700 860
www.sol.fi
etunimi.sukunimi@sol.fi

